

NEMZETGAZDASÁGI MINISZTERIUM

Területi tervezés a kohéziós politika 2014-2020-as időszakának tükrében

Salamin Géza

főosztályvezető

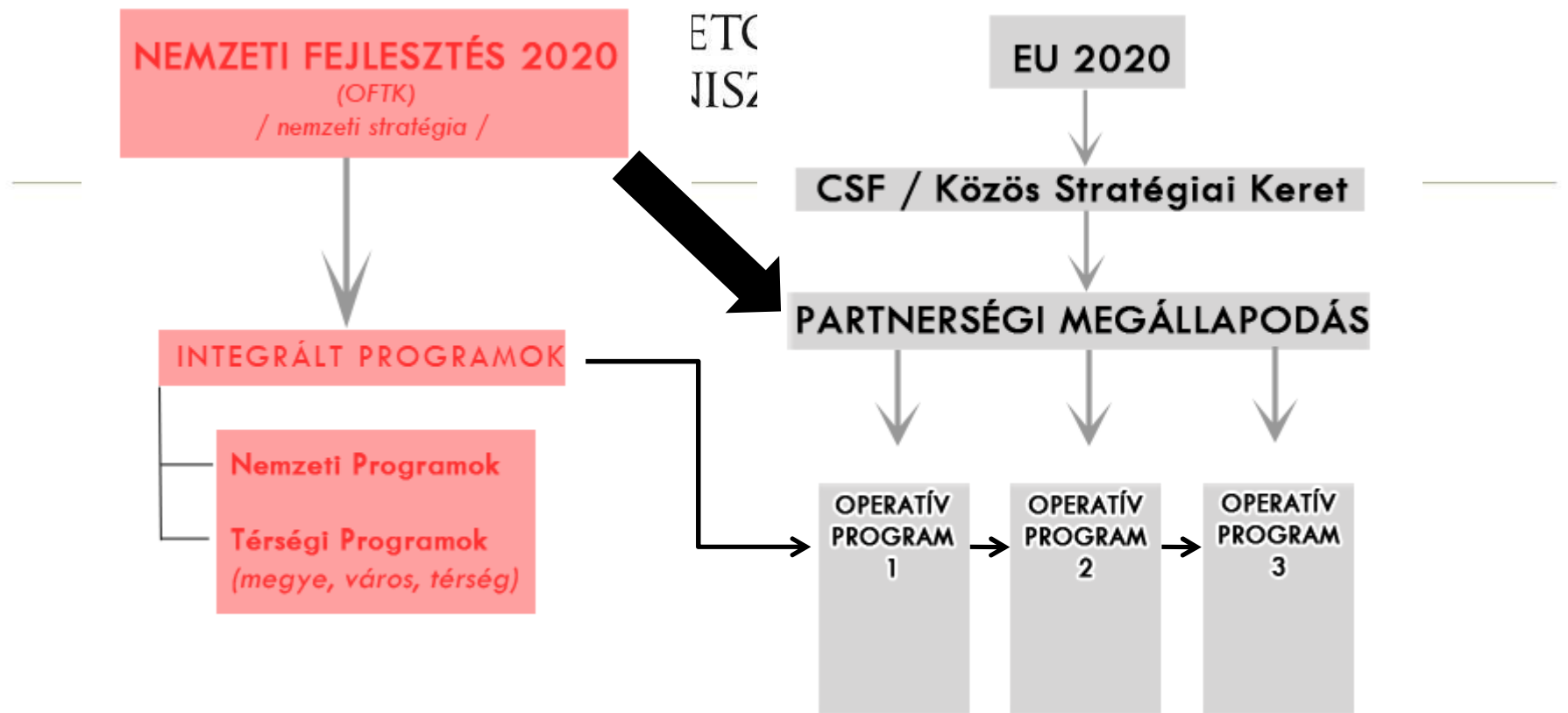
Területfejlesztési Tervezési Főosztály
Tervezéskoordinációért Felelős Államtitkárság

Területfejlesztési Konferencia, Salgótarján 2012.11.29.

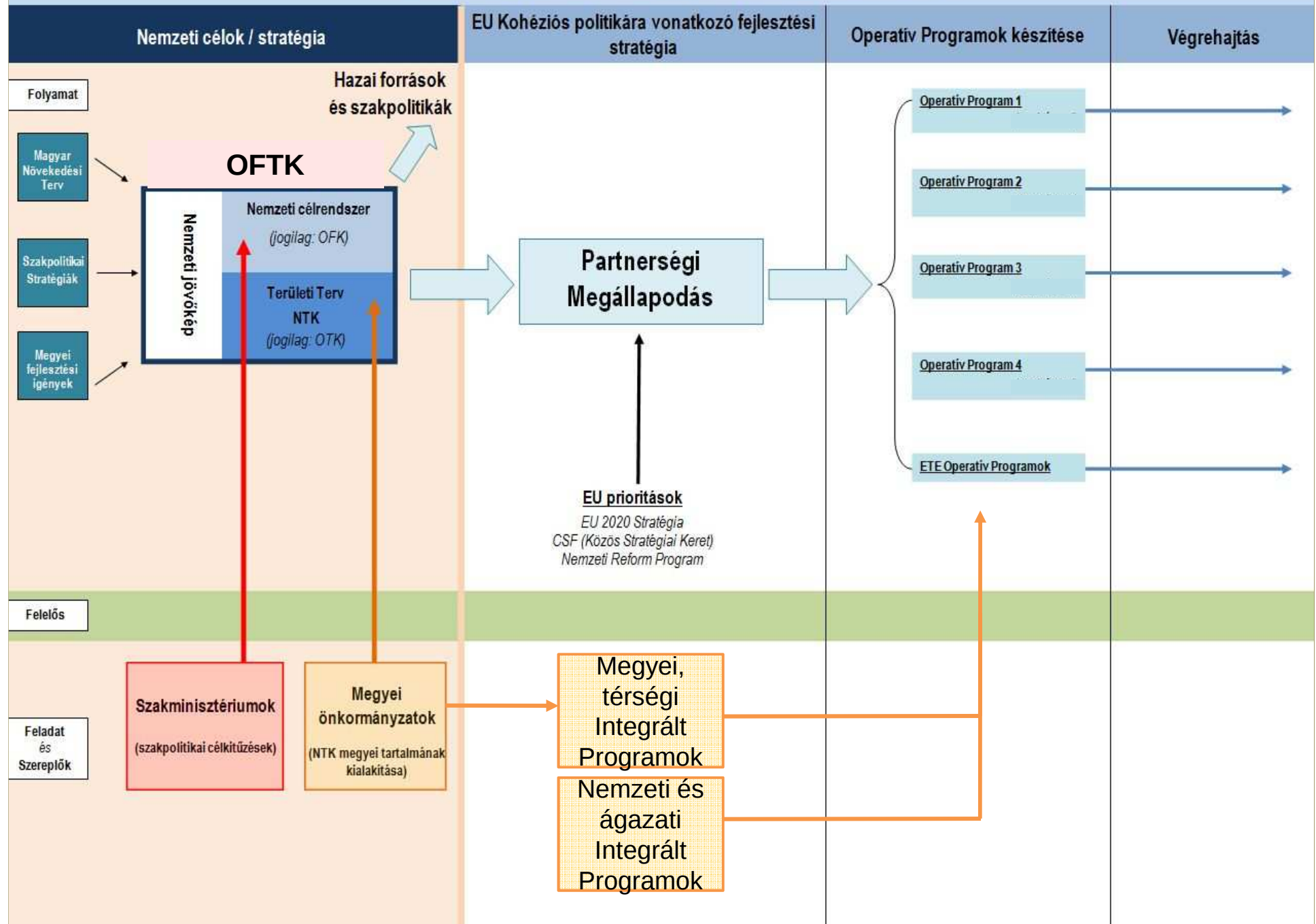

EU tervezés – nemzeti stratégiai

A 2014 – 2020-as stratégiai felkészülés modellje

Tartalom

- 1. Európai Unió szintje**
- 2. Országos szint:
Trendek és a formálódó nemzeti területi stratégia**
- 3. Területi és helyi szint**

1.

Európai Unió szintje

Az 2014-20-as kohéziós politika keretei

1. **Europe 2020** stratégiájában megfogalmazott célok elérése
2. **Ex-ante kondicionalitások** teljesítése / megfelelés.
3. **Eredmény-orientáltság**
4. **Horizontális alapelvek** (*pl. nemek közötti egyenlőség; partnerség – többszintű irányítás megerősítése*)
5. Alapok közötti **koordináció** erősítése
6. ~~**Tematikus koncentráció**~~ – tematikus célok
7. **Területi programozás és városfejlesztés**
 - Területi dimenzió erősítése
 - Városfejlesztési alapelvek
 - Integrált végrehajtási eszközök

Tematikus koncentráció

Az EU2020 Stratégia alapján kijelölt 11 tematikus cél

1. Kutatás, technológia-fejlesztés és innováció erősítése
2. Információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés és ezek minőségének fejlesztés
3. Kis- és közepes vállalkozások, agrárszektor és halászati szektor **versenyképességének** fejlesztése, vízkultúrák támogatása
4. Az **alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság**ra való átállás elősegítése minden ágazatban
5. A **klímaváltozás**hoz való alkalmazkodás elősegítése és kockázat-megelőzés és -kezelés
6. Környezetvédelem és **erőforrás-hatékonyság** ösztönzése
7. A **fenntartható közlekedés** terjesztése és a kulcs hálózati infrastruktúrák szűk keresztmetszeteinek feloldása
8. A **foglalkoztatás** bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása
9. A társadalmi **befogadás** segítése és a szegénység elleni harc
10. Befektetés az oktatásba, **készségek**be és az élethosszig tartó tanulásba
11. **Intézményi** kapacitások fejlesztése és hatékony közigazgatás

Európa: A területi kohézió paradigmája

- Lisszaboni szerződés
- Területi Agenda 2020
- Kohéziós politika reformjának megalapozása:
 - Hely alapú megközelítés bevezetése (Barca jelentés)
 - „flexible geography”
 - Több szintű területi „kormányzás” területi
 - Városi dimenzió
 - Integrált területi fejlesztések
- Európai Duna Stratégia

Európa: területi politika – TA 2020

- 1. Promote polycentric and balanced territorial development
- 2. Encouraging integrated development
 - **Cities**
 - **Rural regions**
 - **Specific regions**
- 3. Territorial integration in cross-border and transnational functional regions
- 4. Ensuring global competitiveness of the regions based on strong local economies
- 5. Improving territorial connectivity for individuals, communities and enterprises
- 6. Managing and connecting ecological, landscape and cultural values of regions

Integrált Területi Beruházás (ITI)

→ Integrált területi fejlesztések megvalósításának új eszköze!

- Egy vagy több OP-hoz tartozó több prioritási tengely beavatkozásait fogja össze **integrált területfejlesztési stratégiák megvalósítása érdekében**
 - Elsősorban **város, városrész, városkörnyék, agglomeráció, régión belüli területi egység** vagy akár **adminisztratív határokon átívelő funkcionális területi** egységek számára **DE** lehetőséget nyújthatna akár a **megyék integrált fejlesztéseinek megvalósítására is.**
 - **Rugalmas finanszírozás** → több prioritás és több alap forrásai rendelkezhetők hozzá!
- Országos szinten az **ERFA forrás 5%-át kötelező** városfejlesztési célokra fordítani ITI-n keresztül, lebonyolítás helyi szintre történő ledelegálásával.

Pályázati felhívások vezérelte városi fejlesztések helyett
Városfejlesztési/térségi stratégiákhoz illeszkedő támogatások

Helyi közösségek fejlesztési stratégiái (CLLD)

→ LEADER módszer alapján a városi terekre való kiterjesztése!

- Integrált, több támogatási területet átfogó területi alapú helyi fejlesztés!

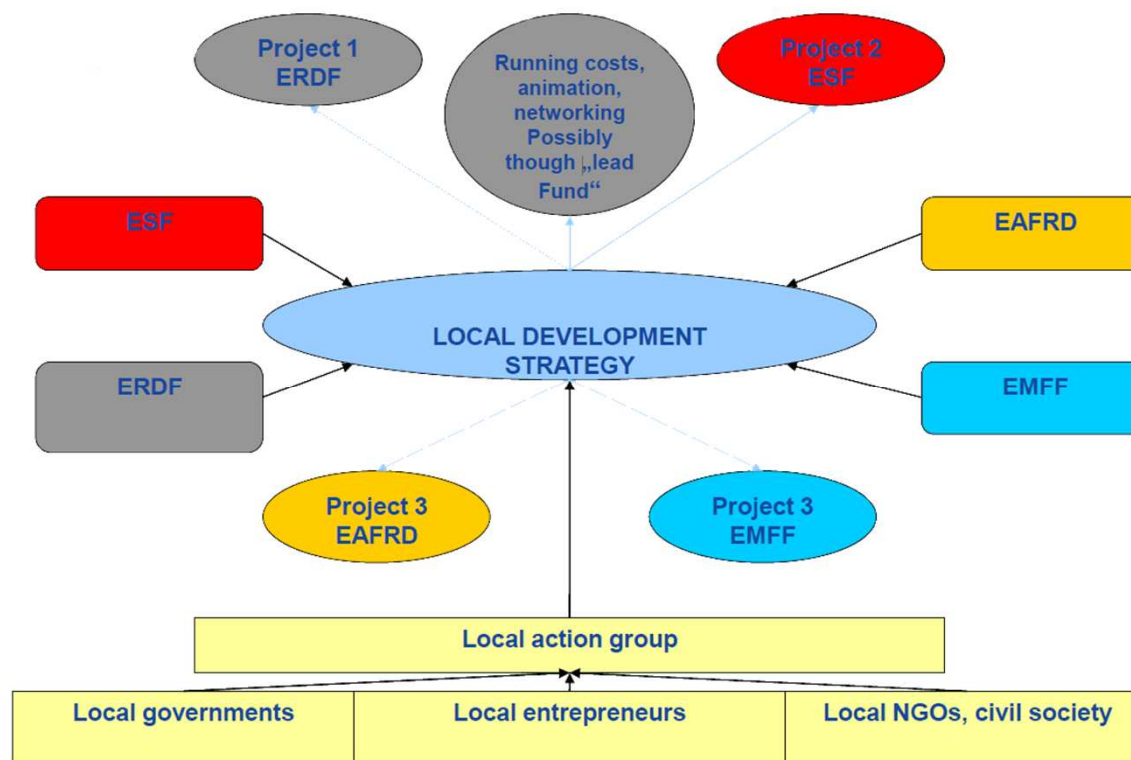
Regionális szint alatti:

- városnegyed,
- város,
- város-vidék,
- határon átnyúló – funkcionális terület vagy része.

- Alapok koordinált együttműködésével - egy vezető alap kinevezésével!

- Stratégiák kiválasztása: finanszírozó IH-k által létrehozott bizottság döntése alapján!

A „Multi-fund” példája a helyi fejlesztési stratégiában

Partnerségi Megállapodás

→ Tagállam készíti el a partnerek bevonásával!

A Bizottság és a tagállam közötti megállapodás keretei:

- **A kohéziós politikai jogszabályokban meghatározott tematikus célok**, melyek segítségével elérhetők az Európa 2020 keretében meghatározott prioritások/célkitűzések,

A Partnerségi Megállapodásnak tartalmaznia kell:

- **Célok, eredmények** és a hozzájuk kapcsolódó **mutatók**, melyek **nemzeti és/vagy regionális környezetbe helyezik az Európa 2020 prioritásait**,
- **A területi fejlesztések integrált megközelítése**,
- **Intézkedések az eredményes végrehajtás érdekében**,
(*partnerek bevonása, előzetes feltételrendszer, teljesítménykeret*)
- **Intézkedések a hatékony végrehajtás érdekében**.
(*adminisztrációs kapacitás, adminisztrációs terhek csökkentése*)

2.

A formálódó nemzeti területi stratégia – Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területi víziója

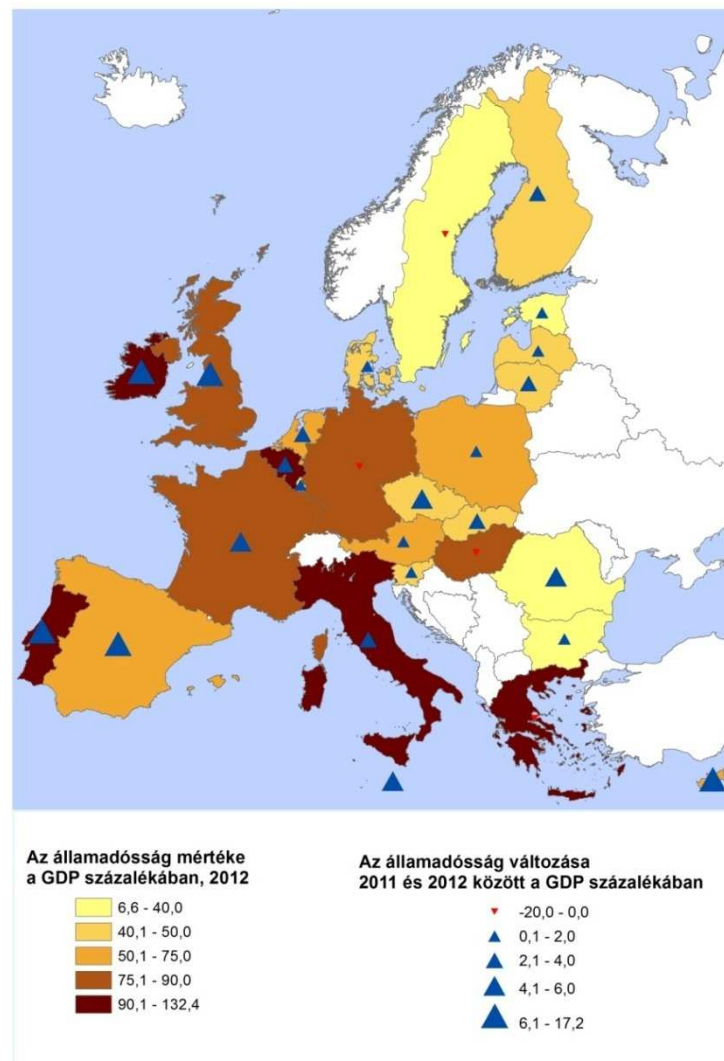
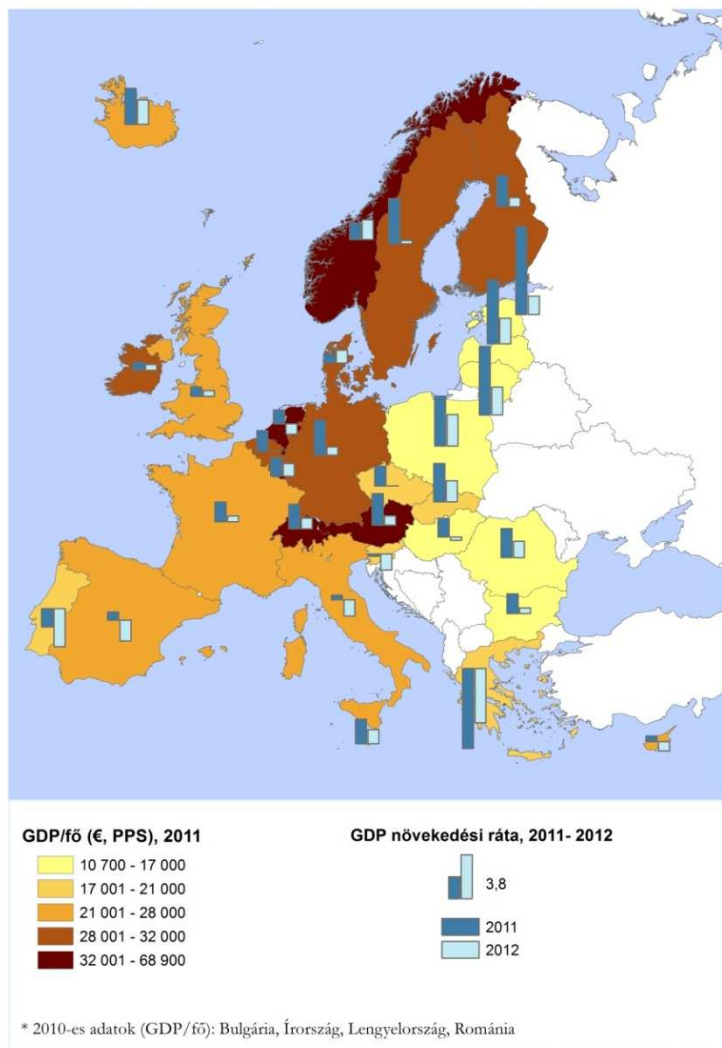
Kihívások: főbb gazdasági kihívások és lehetőségek

- Globális kihívások: átalakuló **globális gazdasági erőegyensúly**, **adósságválság**, új kapcsolatrendszerek.
- Nyitott gazdaságunk és energiasztruktúránk erős nemzetközi **kitettség**, **sérülékenység**- eredményez.
- **Duális gazdaságunk** felértékeli a hazai kis- és középvállalkozásokat.
- A **foglalkoztatás alacsony szintje** visszaveti a gazdaságot.
- **Feldolgozóiparunk** a gazdaság húzóágazata, az infokommunikáció itthon is meghatározó ágazat lett.
- Az **élelmiszerellátás globális felértékelődése**, és a biztonságos hazai élelmiszerellátás
iránti fokozódó igény felértékeli agrár- és élelmiszergazdaságunkat.
- **Kutatás-fejlesztés, innováció** –a jövőnk záloga .
- Mobilitás és **elérhetőség** kulcs szerepet játszhatna a gazdasági növekedésben
- Stb.

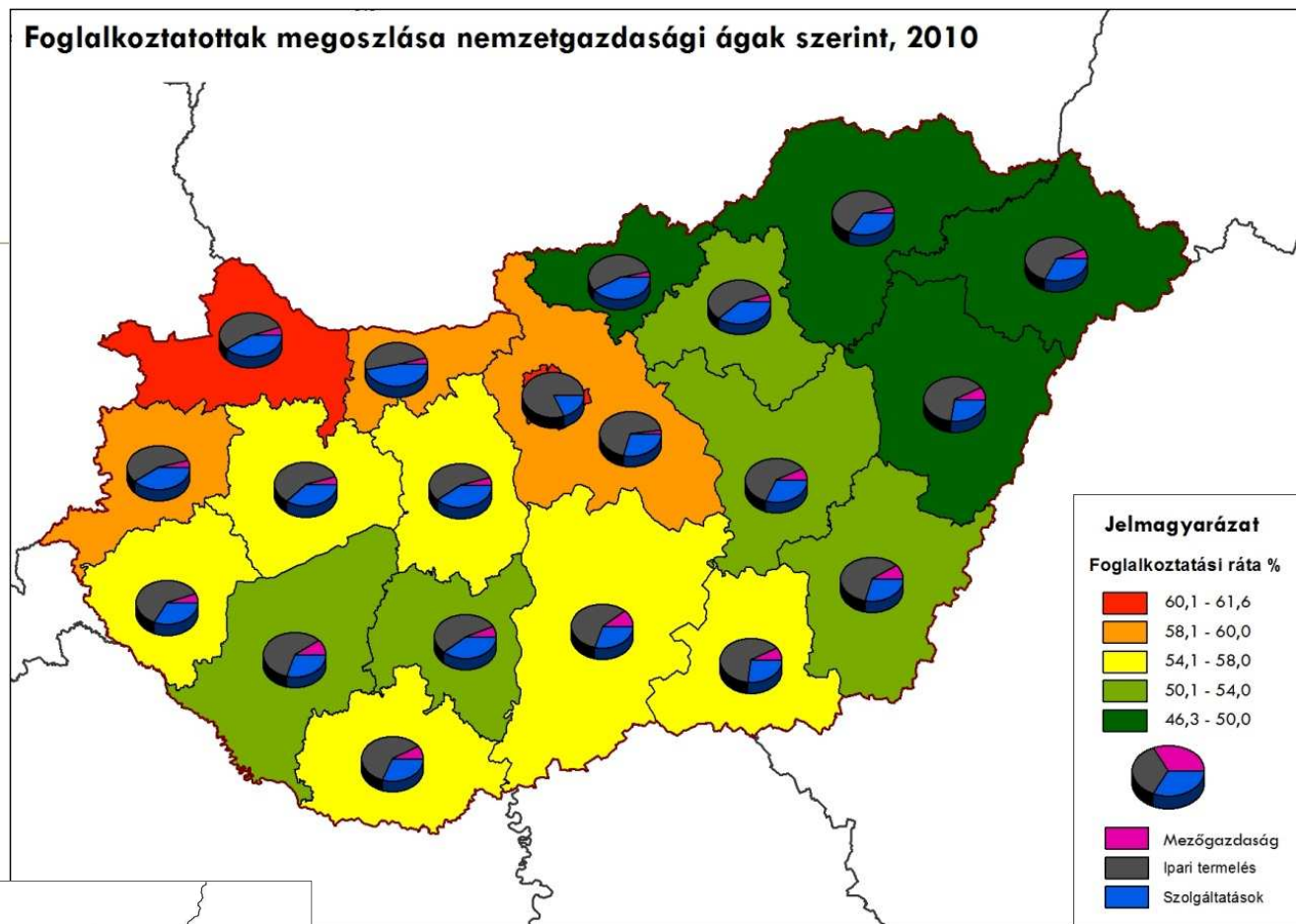
NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

Gazdaság

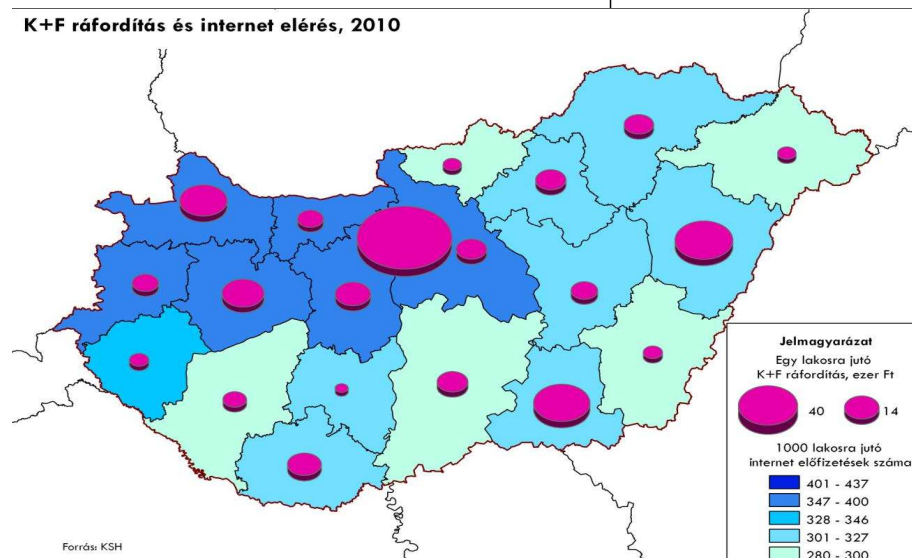

Gazdaság

Foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2010

K+F ráfordítás és internet elérés, 2010

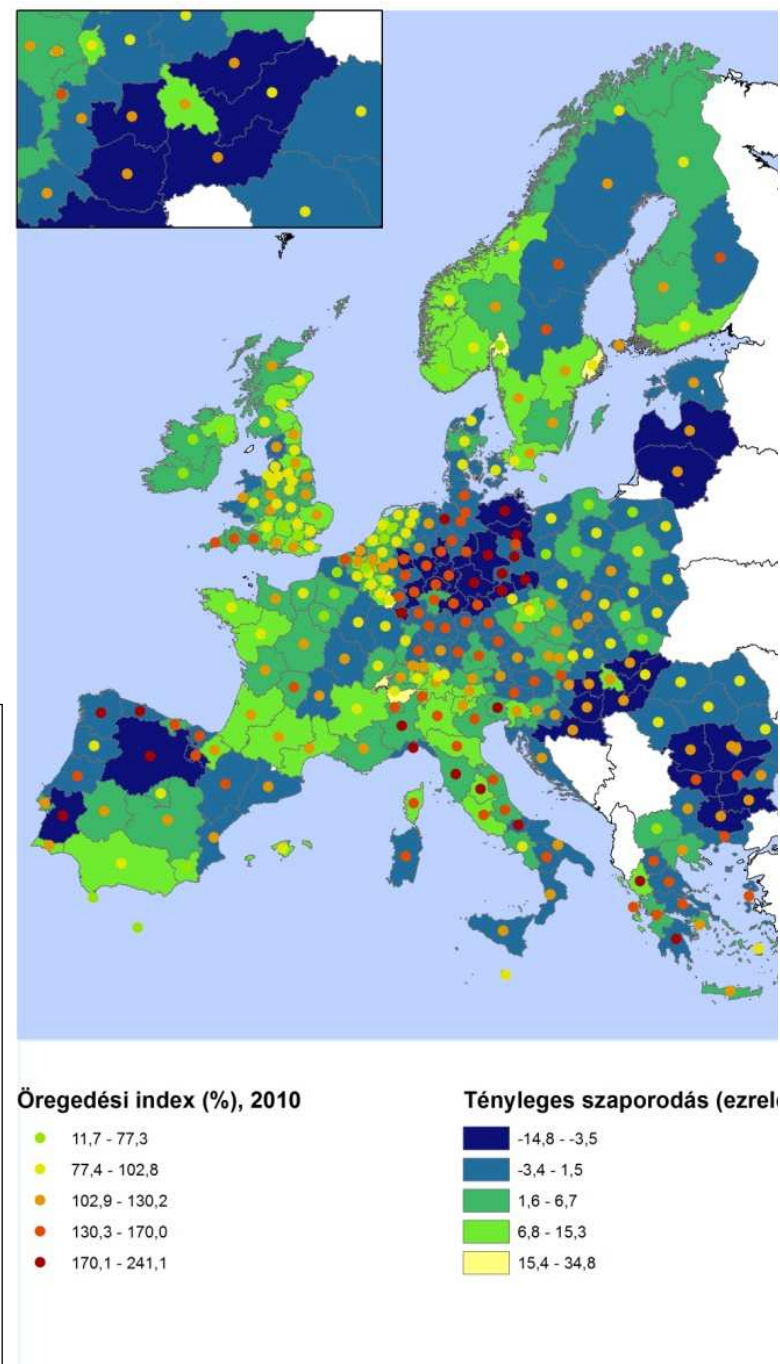
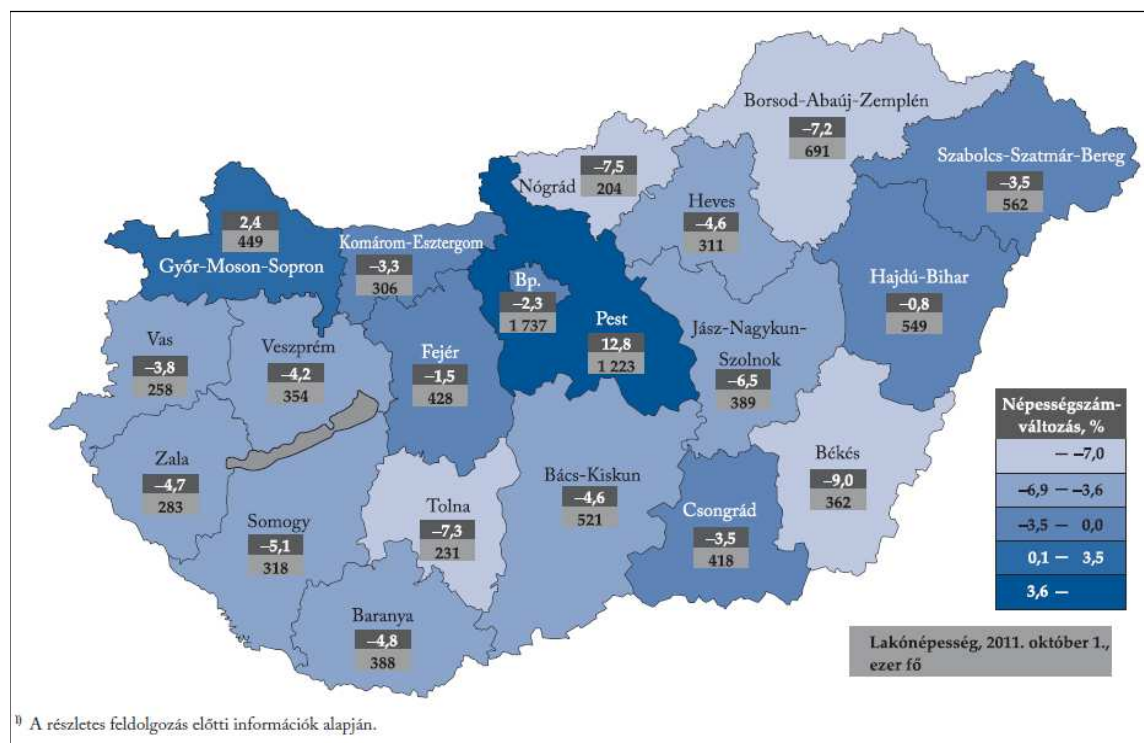

Forrás: KSH

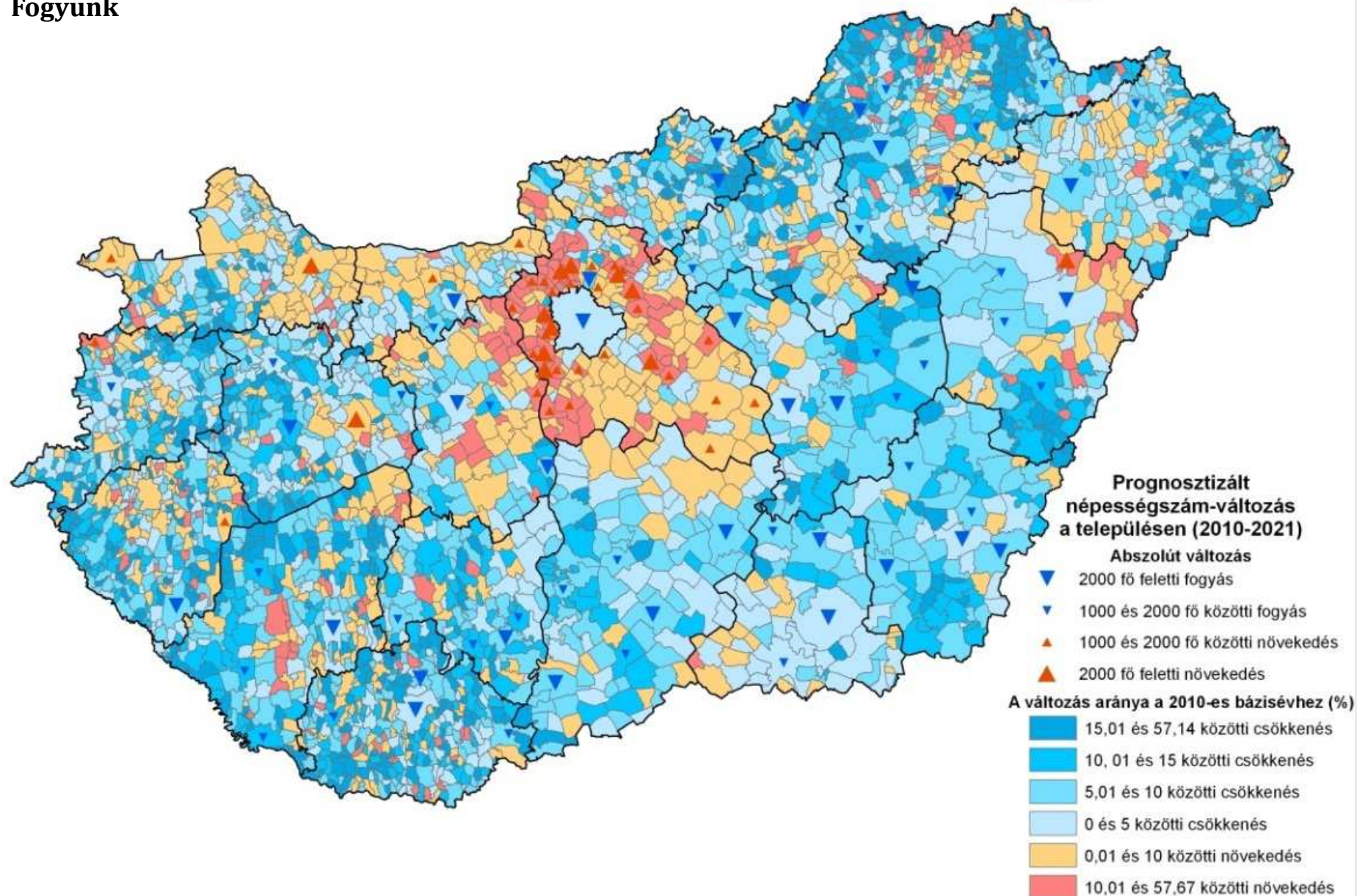
Társadalmi kihívások és lehetőségek

- Gyarapodó emberiség, **csökkenő magyarság**, **öregedő Európa**
- A **népességcsökkenés** veszélyeztet
- **Egészségi** állapotunk kedvezőtlen
- A **társadalmi bizalom** és a civil aktivitás erősítésre szorul
- Közösségi **felelősségvállalás** hiányosságai, magukra maradt társadalmi csoportok
- Migráció: a magyar **agyelszívás** veszélye, területileg koncentrálódó magyarság
- A **tudás megújulás**át több tényező nehezíti
- Az oktatási és egészségügyi ellátórendszer megújításra szorul
- Egyedi, jelentős értéket hordozó **kulturális örökségünk** fontos érték
- A **közsféra hatékonyság**ának javítása jelentős hozzáadott értéket adhat
- Társadalmi **értékeink** potenciális erőforrásunk, a nemzeti összetartozás lehet az egy integráló erő

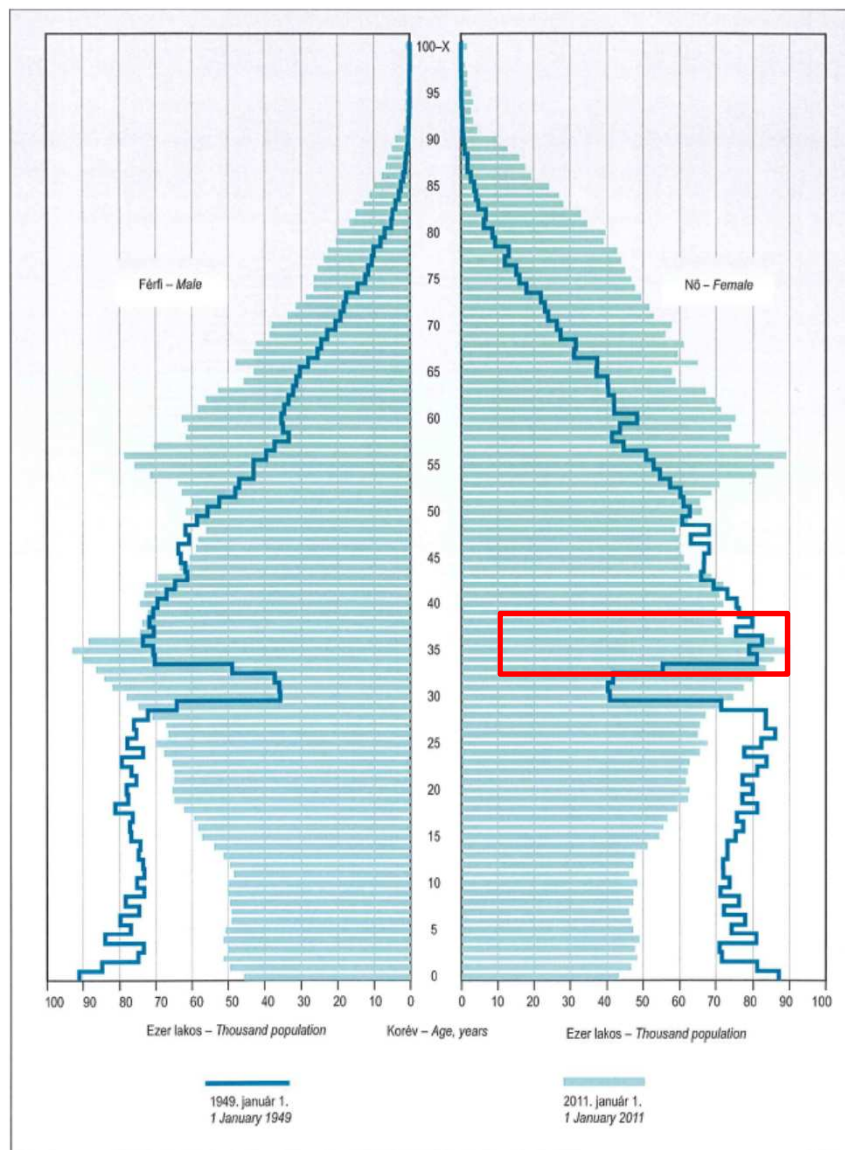
Öregedő és fogyó Európa és Magyarország

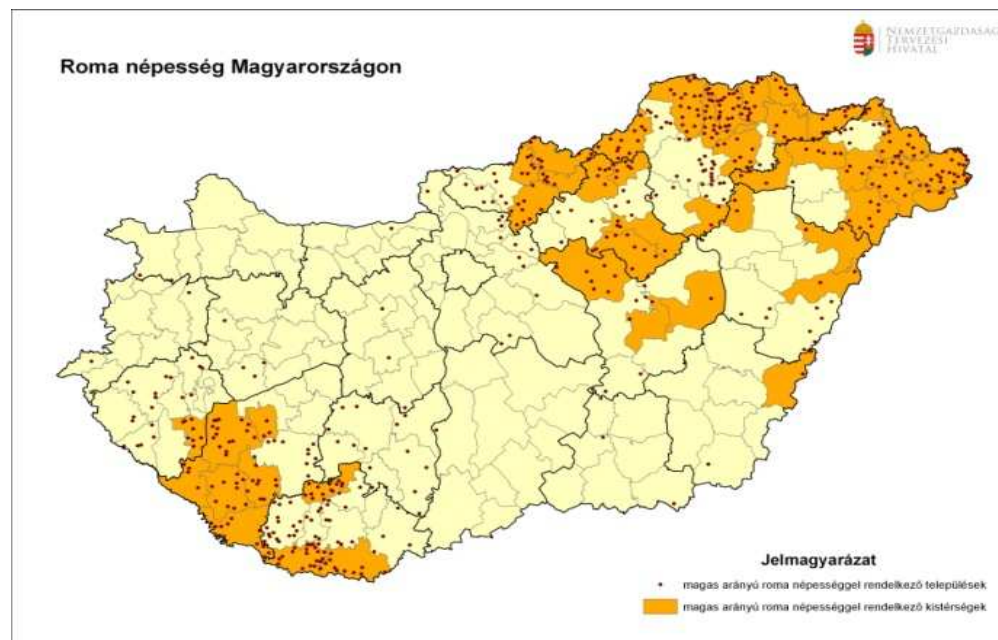
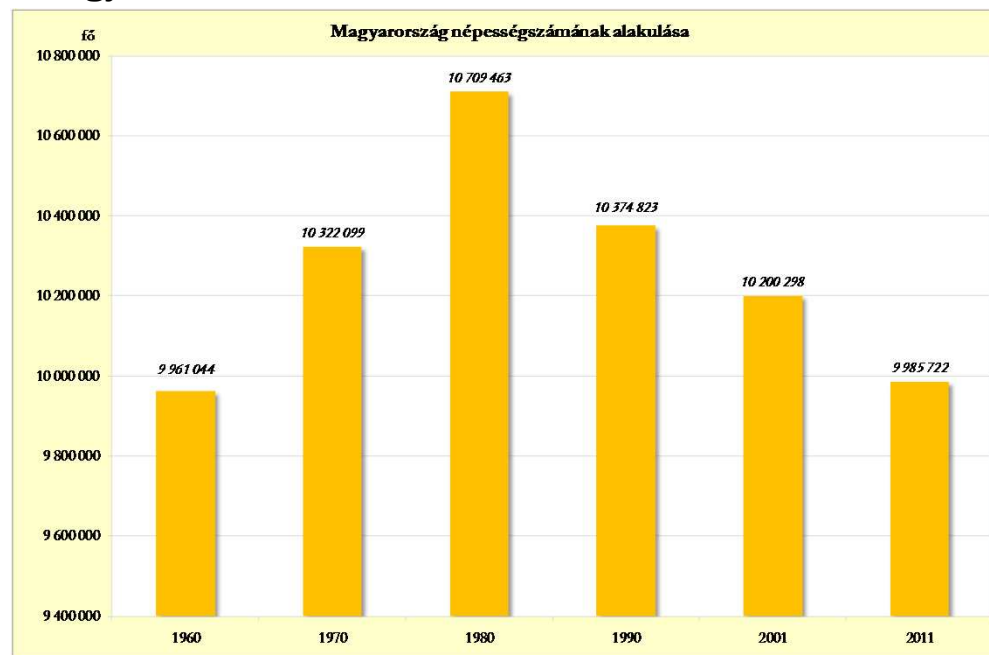
Fogyunk

Szülőképes korú nők számának drasztikus lecsökkenése

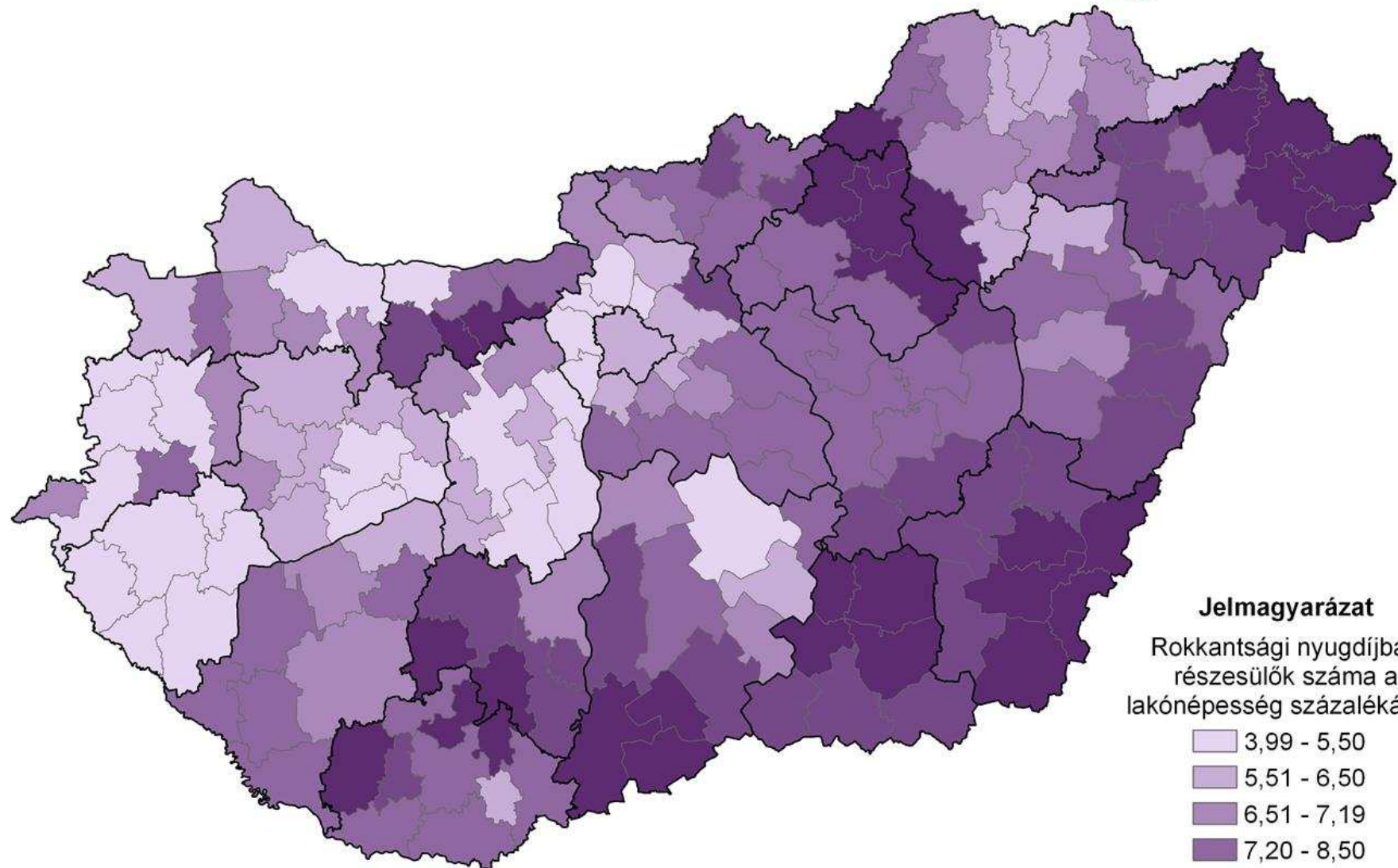
Születések száma: enyhe, de egyértelmű növekedés az elmúlt évben

Rokkantsági nyugdíjban részesülők, 2010

NEMZETGAZDASÁGI
TERVEZÉSI
HIVATAL

Jelmagyarázat

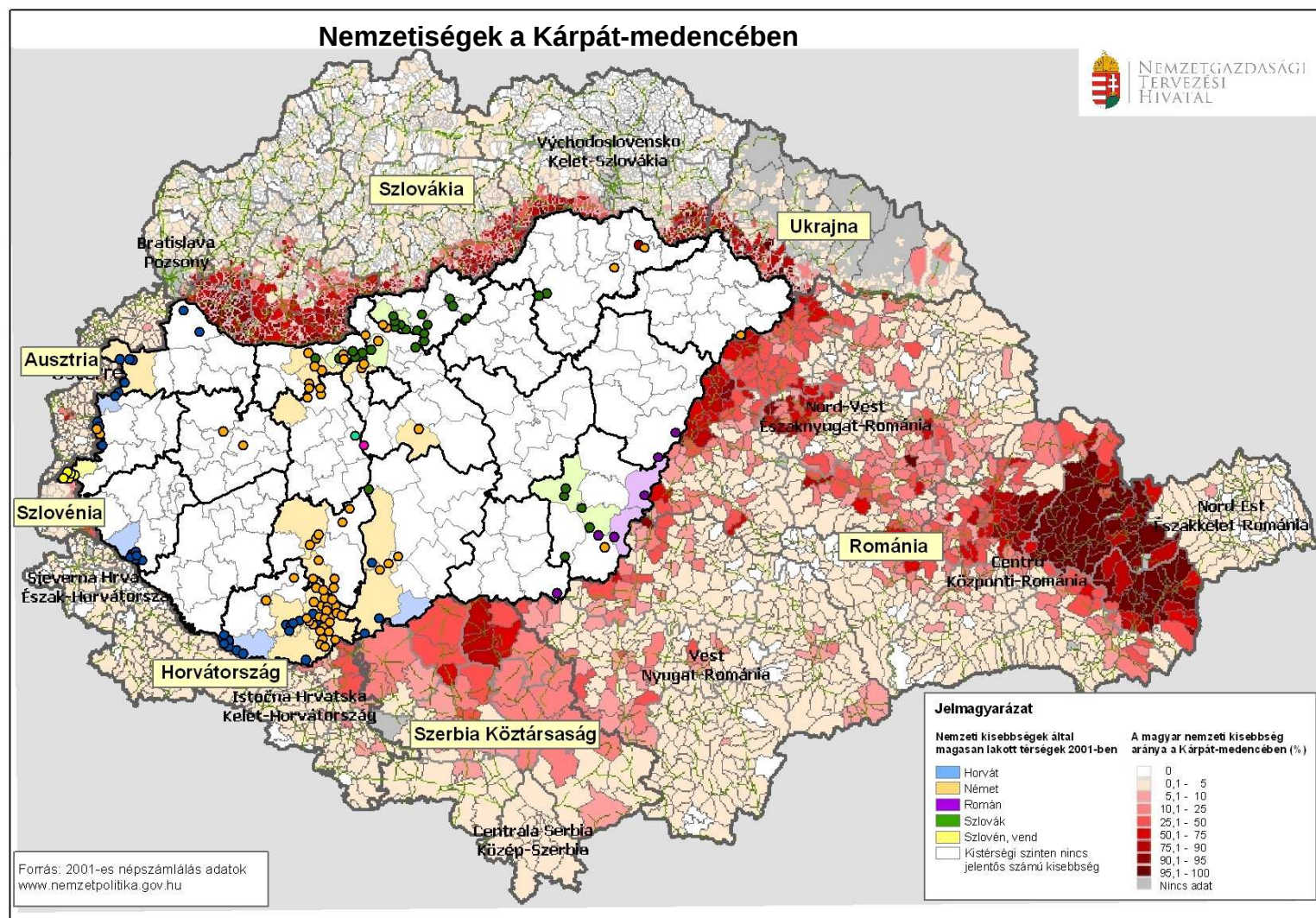
Rokkantsági nyugdíjban
részesülők száma a
lakónépesség százalékában

- 3,99 - 5,50
- 5,51 - 6,50
- 6,51 - 7,19
- 7,20 - 8,50
- 8,51 - 9,50
- 9,51 - 16,03

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

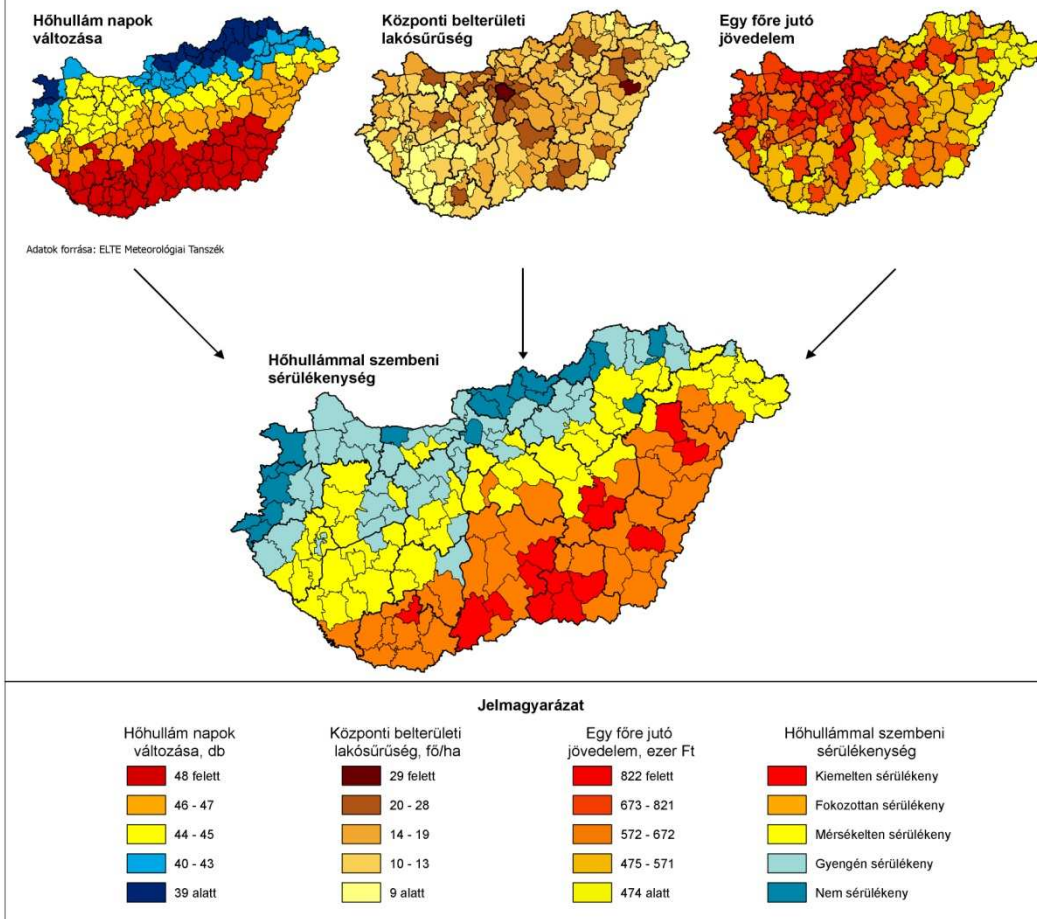
Egy társadalmi erőforrás térszerkezeti integrálódásunkban

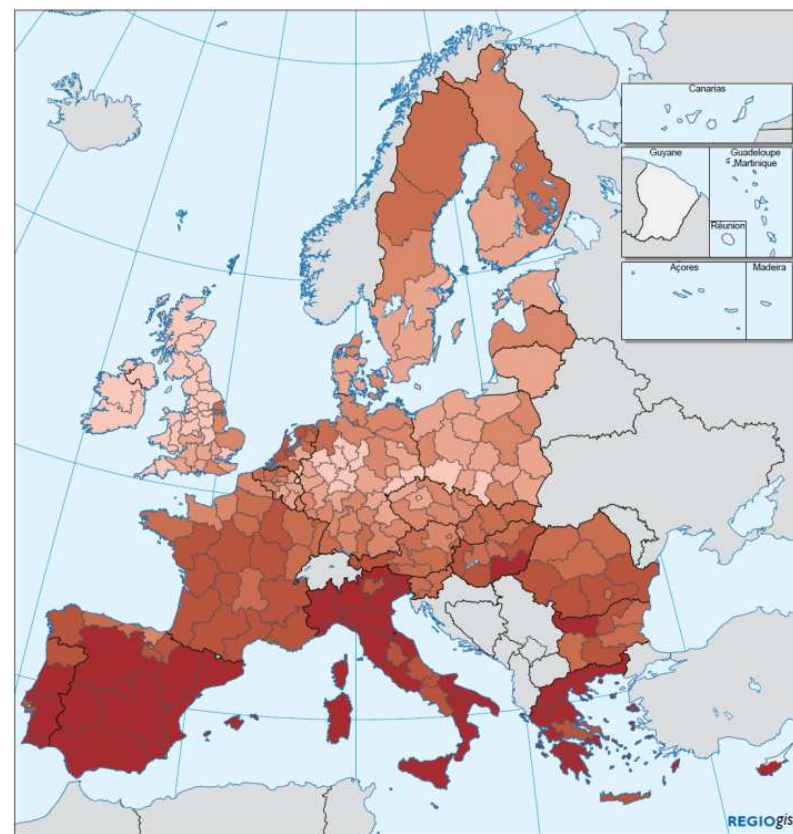
Környezet

- Az **erőforrások** fenntarthatatlan **használata**, kikerülés **nemzeti** tulajdonból
- **Klímváltozás**, szárazodás, aszály, öntözés, áradások
- A fokozódik a **beépítés**, mezőgazdaság kiszorul
- Lakosság növekvő környezetterhelése, **pazarló fogyasztói** szokások beleértve az energiapazarlást is
- **Sokszínű tájakkal és élővilággal**, természeti értékekkel rendelkezünk,
- **Felszín alatti vízkészlet**ünk kiemelkedő jelentőségű, különösen a termálvizek tekintetében
- Az ország területének nagy részét mezőgazdasági termelésre alkalmas **talaj** fedi,
- melynek állapota kedvező.
- Folyamatosan nő az **erdők** kiterjedése.
- A gyors ütemben fejlődő **környezeti infrastruktúra** és a csökkenő ipari környezetterhelés következtében a **környezeti állapot** összességében kedvező.

Az éghajlatváltozás emberi egészségre gyakorolt hatása

Forrás: VÁTI - OGy Jelentés háttéranyaga a területi folyamatok alakulásáról és a területfejlesztési politika érvényesüléséről, 2009

1.76 NUTS 2 régióknak az éghajlatváltozástól való sebezhetősége

Index, eredmény 0 = alacsony sebezhetőség és 100 = magas sebezhetőség között

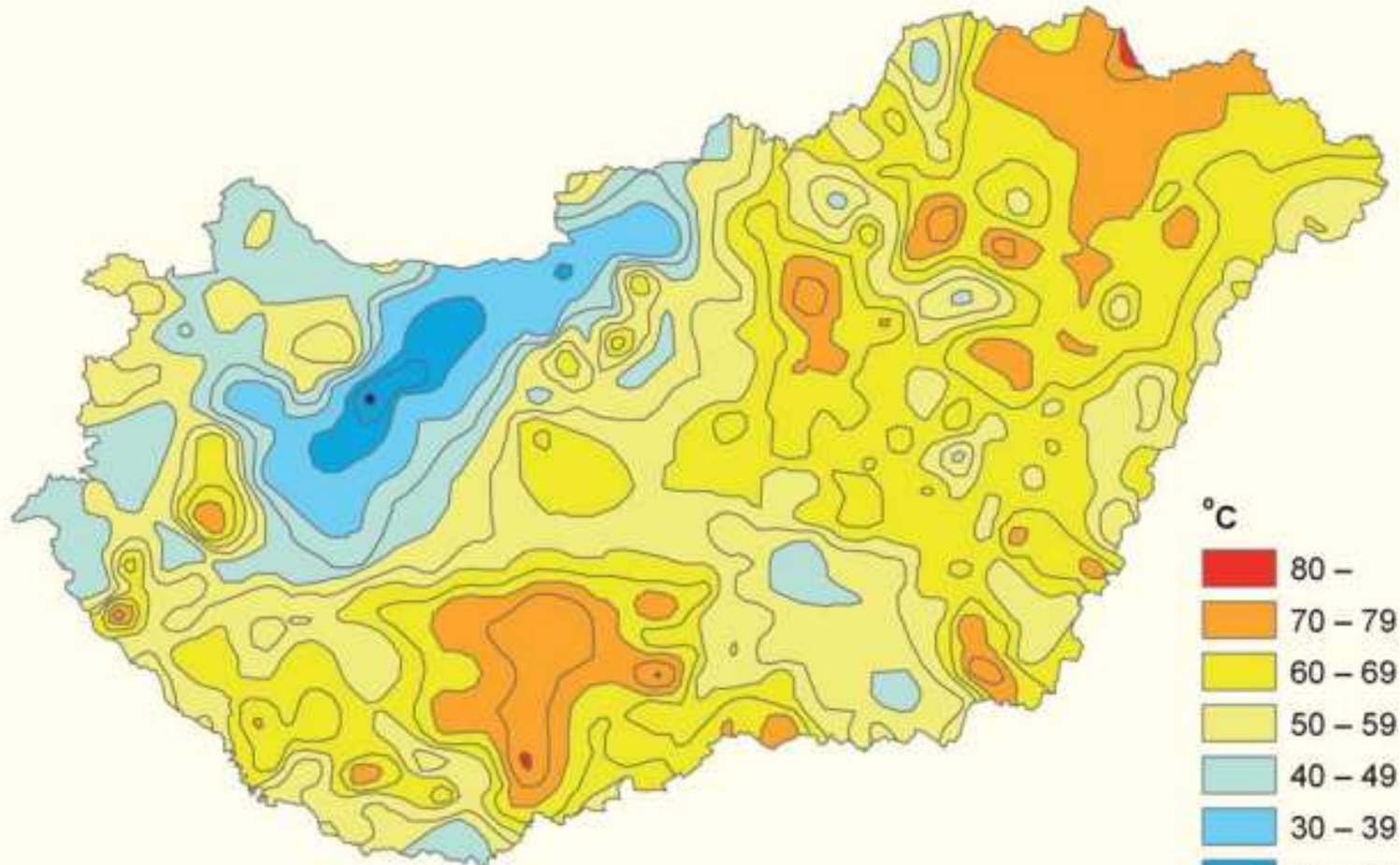
Folyók árveitől érintett lakosság; 5 m alatt élő népesség; 75+ éves népesség és a tropusai éjszakai változása; bruttó hozzáadott érték a mezőgazdaságban és halászatban; bruttó hozzáadott érték a turizmusban és nyári turisztikai éghajlati index; a csapadék és a hőmérséklet változása; hegyvidéki területek.

Forrás: JRC, Eurostat, EFGS, Oxford Economics, Nordregio, ICIS Maastrichti Egyetem, REGIO-GIS

0 500 km

© EuroGeographics – A nemzeti térképész szolgálatok európai szövetsége

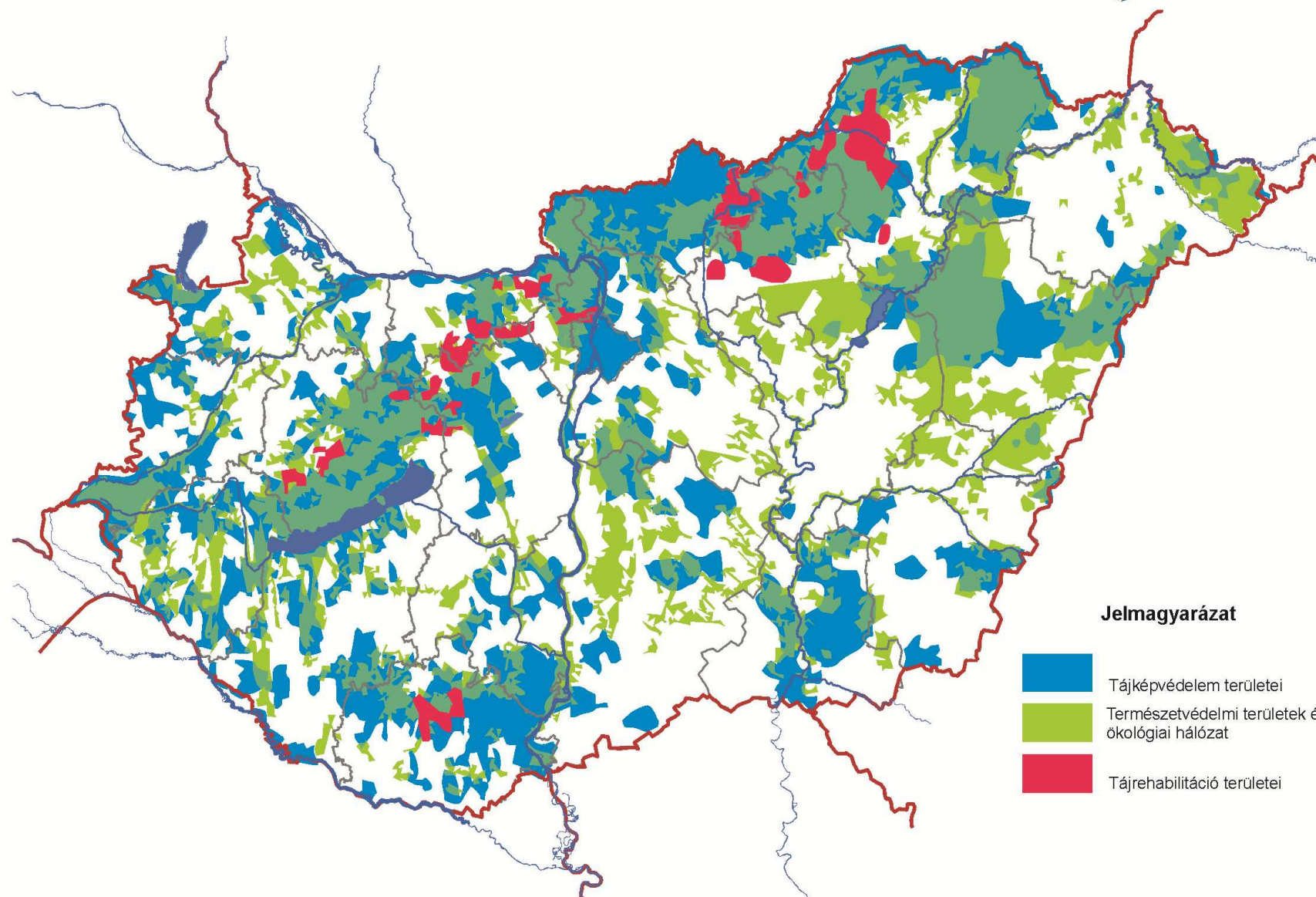
Felszín alatti víztestek hőmérséklete

Védendő természeti értékek

NEMZETGAZDASÁGI
TERVEZÉSI
HIVATAL

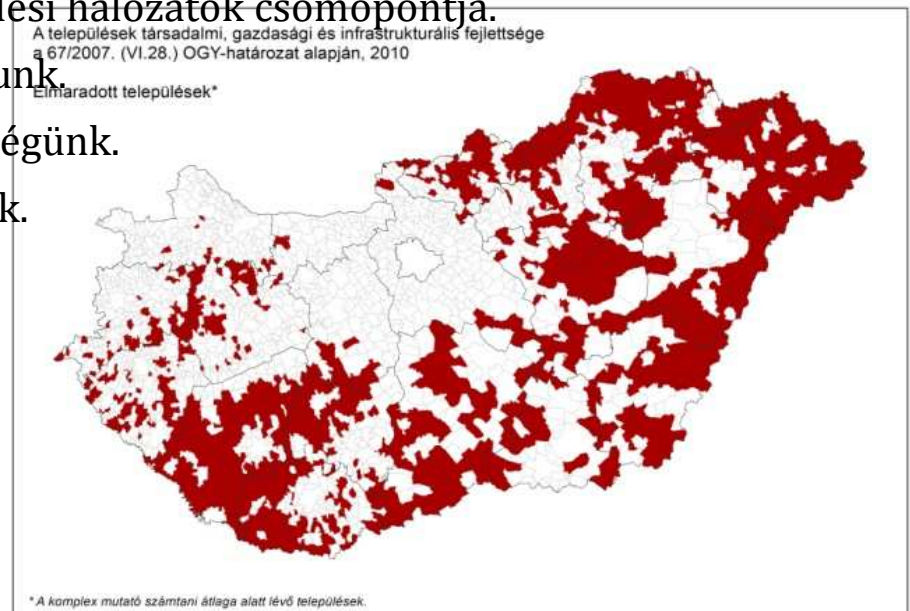

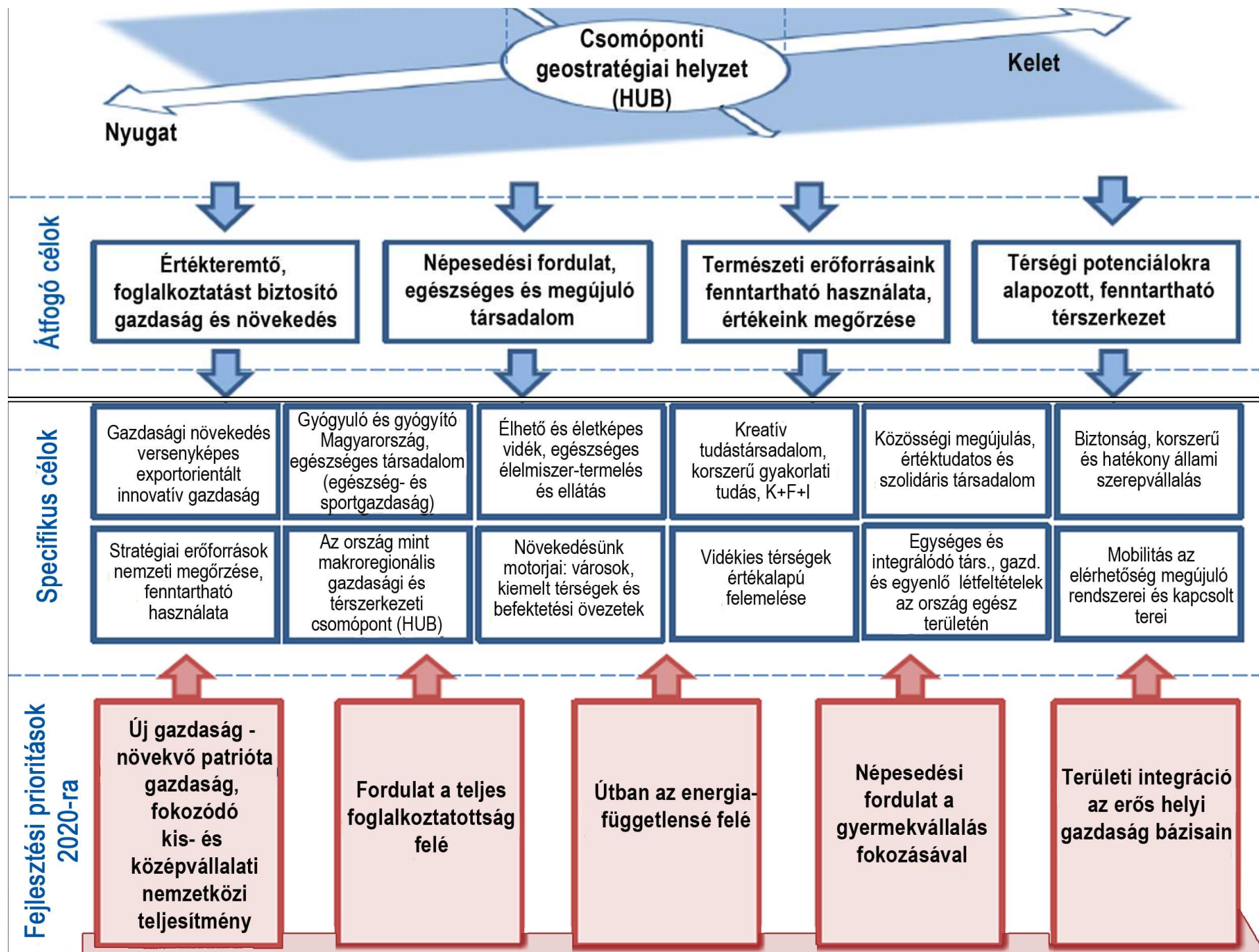
Jelmagyarázat

- Tájképvédelem területei
- Természetvédelmi területek és ökológiai hálózat
- Tájrehabilitáció területei

Területi kihívások és lehetőségek

- **Területi egyenlőtlenségek** továbbra is jelentősek és nem csökkennek
- **Duális térszerkezet**, Budapest dominanciája,
- Térszerkezetünk, területhasználatunk és térszervezésünk nem támogatja **a gazdasági fejlődést**
- Az ország **geopolitikai helyzete** kedvező, közlekedési hálózatok csomópontja.
- **Budapest** makroregionális szinten jelentős városunk.
- A **Balaton** nemzetközi jelentőségű rekreációs térségünk.
- **Vidéki térségeink** értékeik alapján felértékelődnek.

Területpolitikai irányok és teendők

Új térszervezési logika

- Magyarország mint regionális központ (HUB)
- Többközpontú fejlődés, a növekedés hazai pólusai
- Beruházásösztönző és hatékony térszerkezet
- Perifériák visszacsatolása/felzárkóztatása
- Város és vonzáskörzete, mint beavatkozási alapegység
- Új középszint: új megyei szerepek
- Stratégiai térszerkezetre van szükség
- Összekapcsolt terek: az elérhetőség megújuló rendszere
- Autonóm térségek – kitettség csökkentése
- Helyi gazdaság

Területpolitikai irányok és teendők

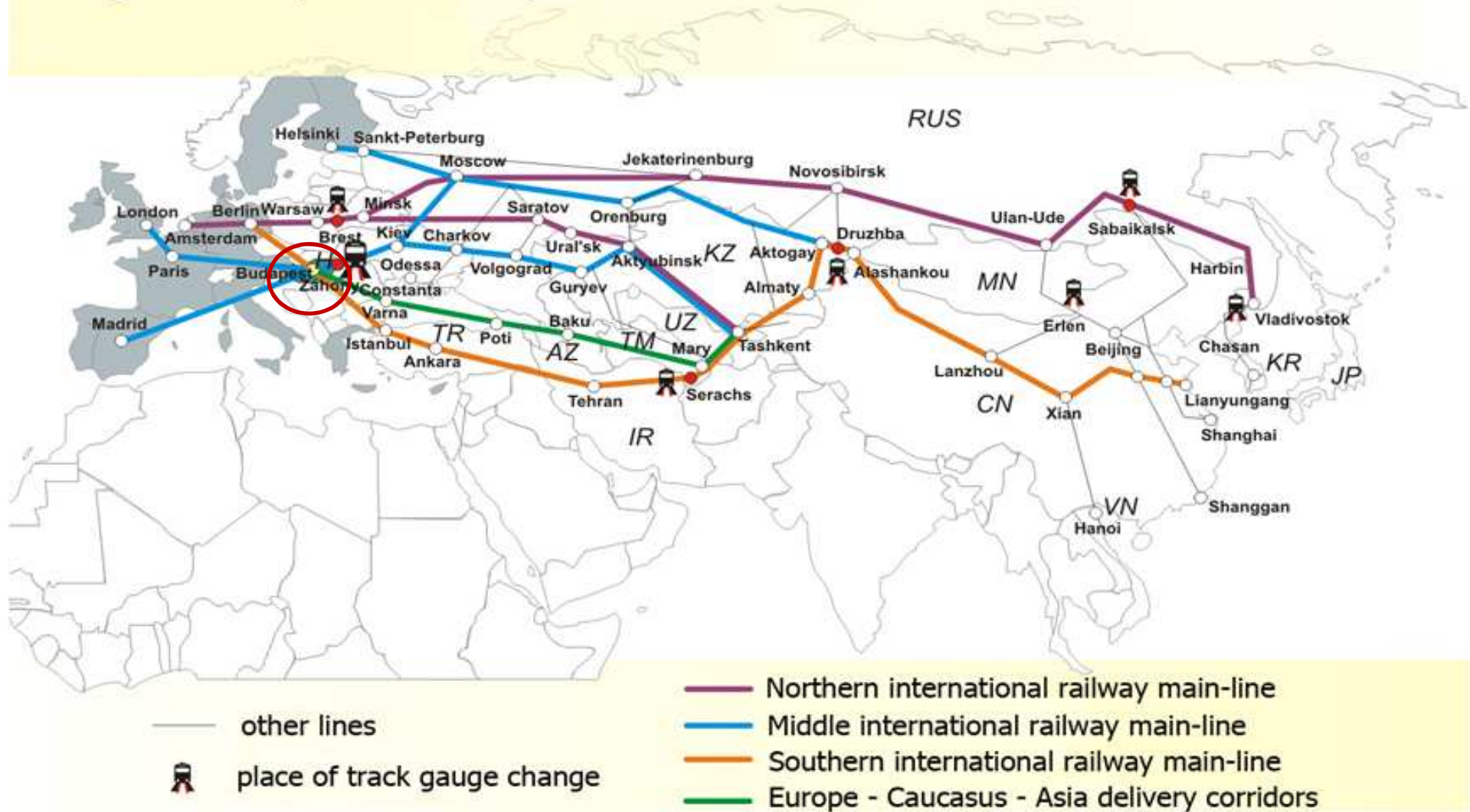
A beavatkozás terei:

- Budapest gazdasági régió Közép-Európa vonzó központja
- Külső és belső nagyvárosi gyűrűnk a decentralizáció szolgálatában
- A közép-európai és a nemzeti együttműködést katalizáló határon átnyúló és nemzetiségi térségek
- Leszakadt térségek újra az ország társadalmi-gazdasági vérkeringésében
- Befektetési és tudásövezetek
- Természeti erőforrásokra alapozott növekedés övezetei: Víz, termőföld, ásványkincs, táji érték
- A városfejlesztés nemzeti prioritásai
- Vidéki térségek értékalapú megújítása

Transzkontinentális léptékben az ázsiai kapcsolatok kapuja

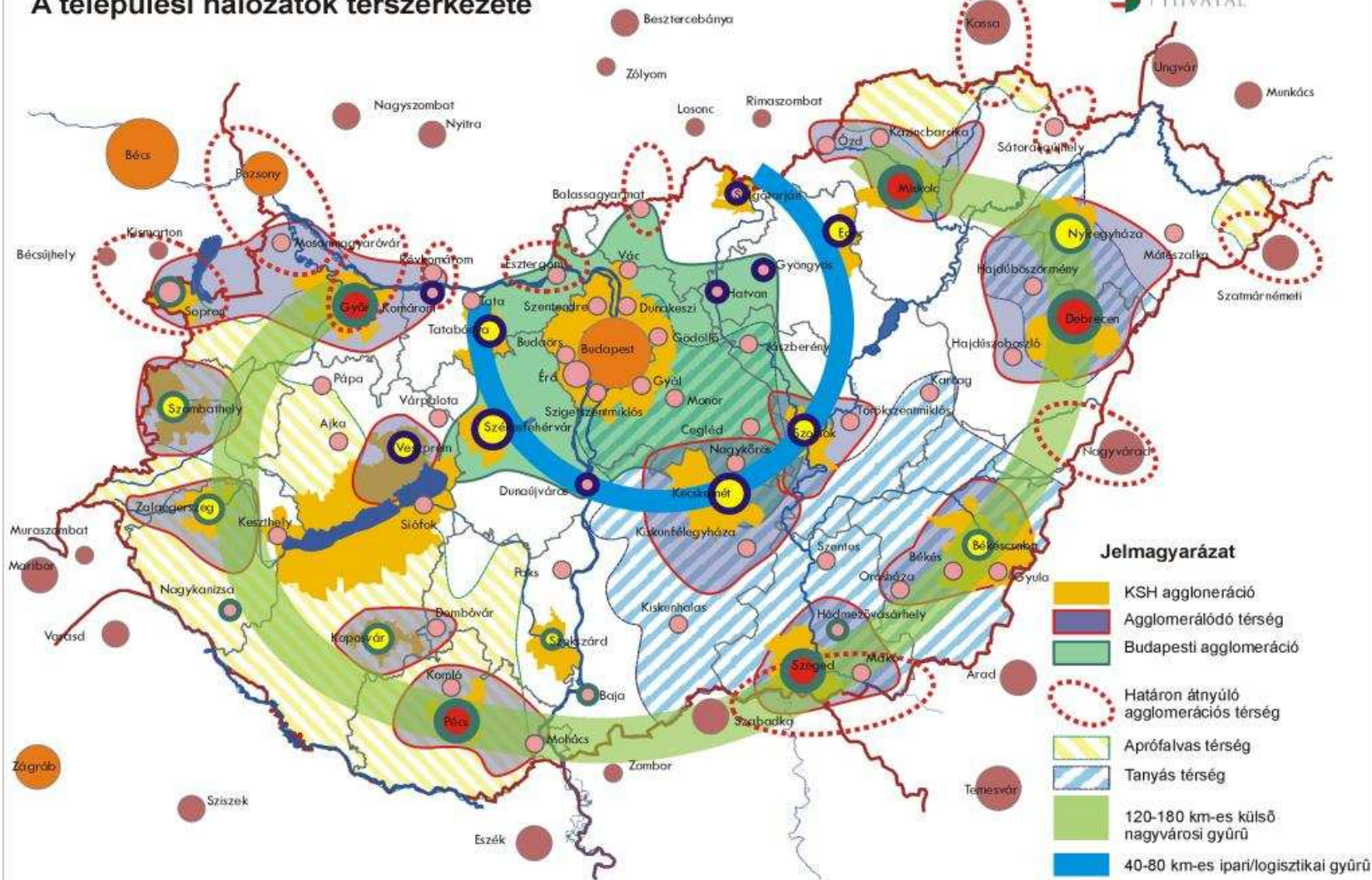
Linkage of European delivery corridors with Asia

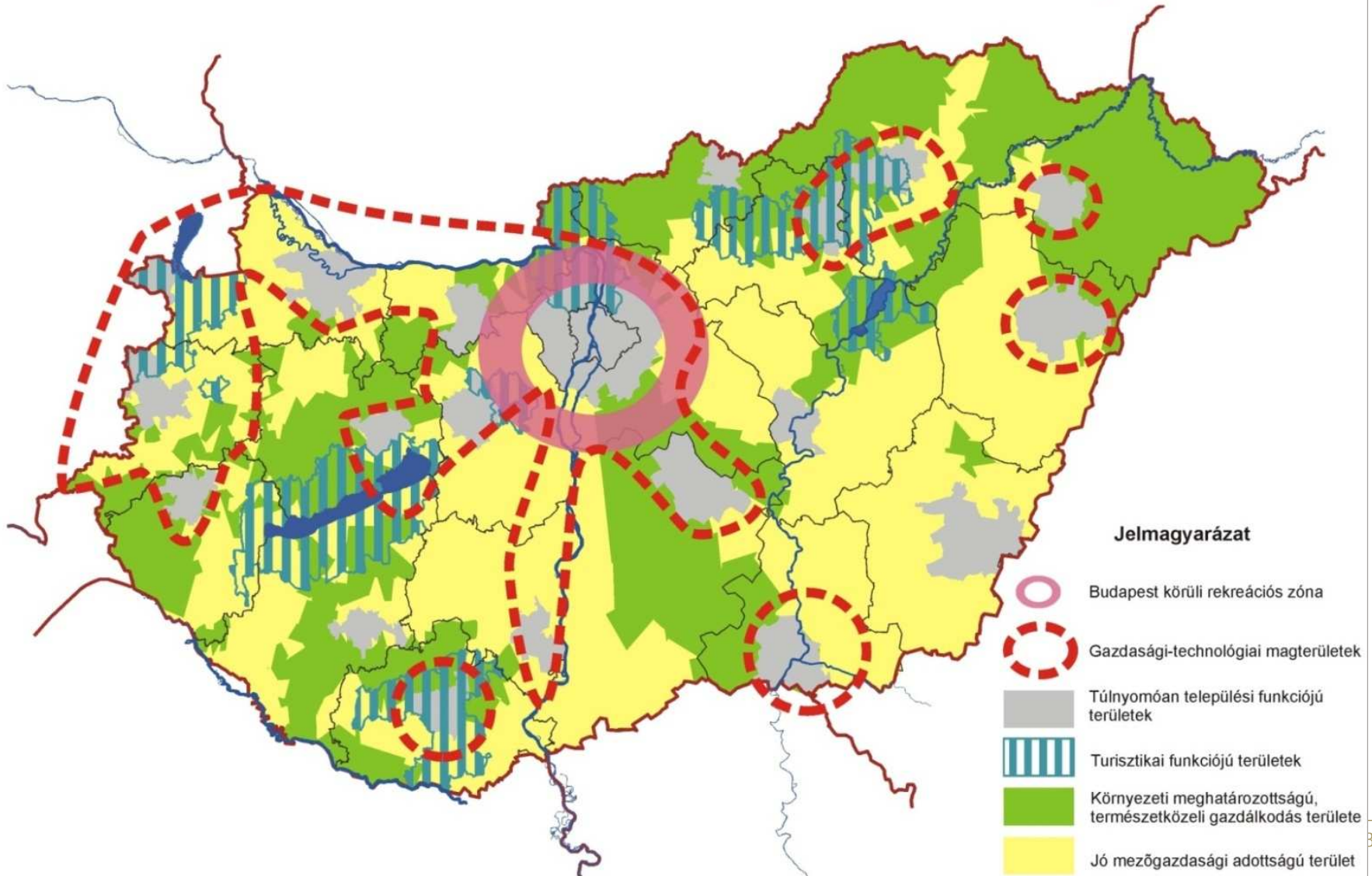

A települési hálózatok térszerkezete

A térfunkciók stratégiai rendszere

Funkcionális térségek

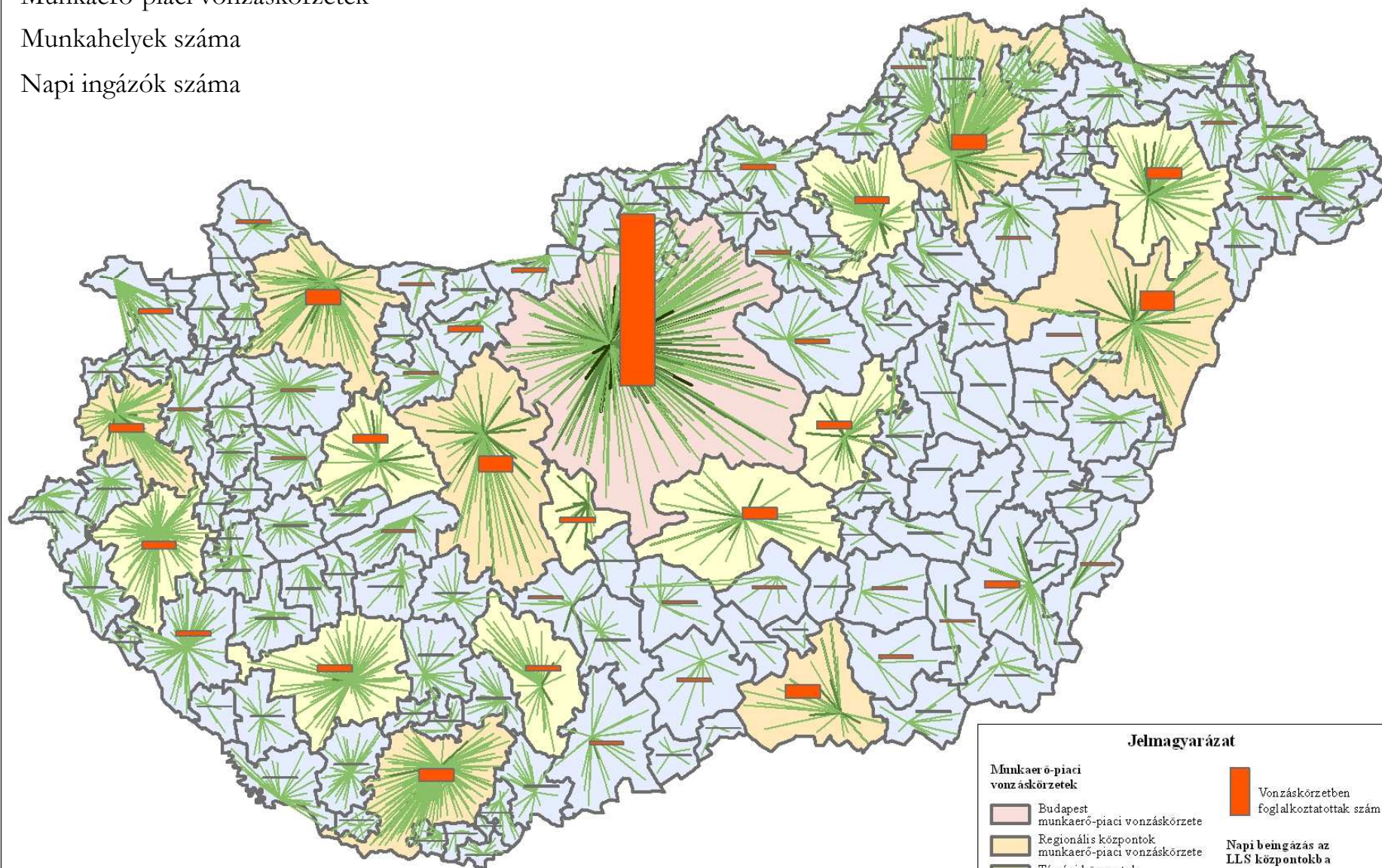

A foglalkoztatás központjai és vonzáskörzeteik

Munkaerő-piaci vonzáskörzetek

Munkahelyek száma

Napi ingázók száma

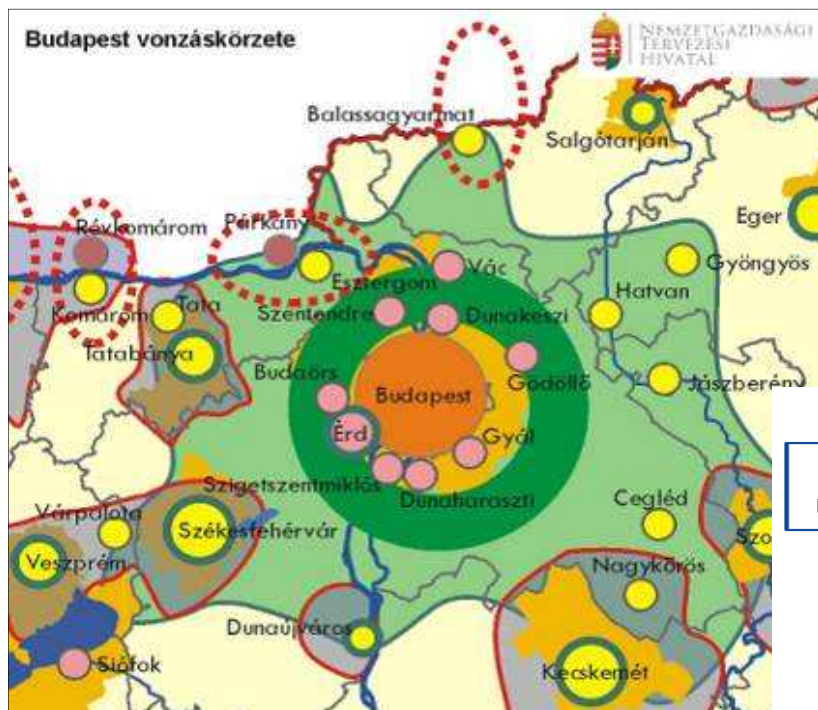

Célok: foglalkoztatás növelése

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

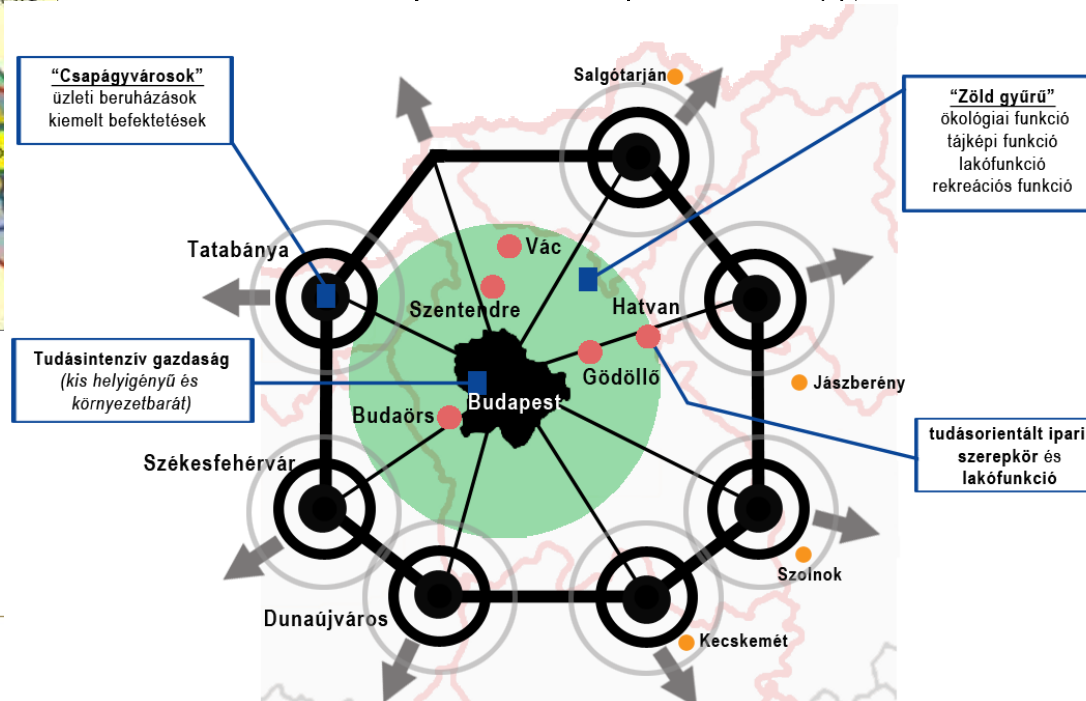
Budapest gazdasági régió csapágy modellje

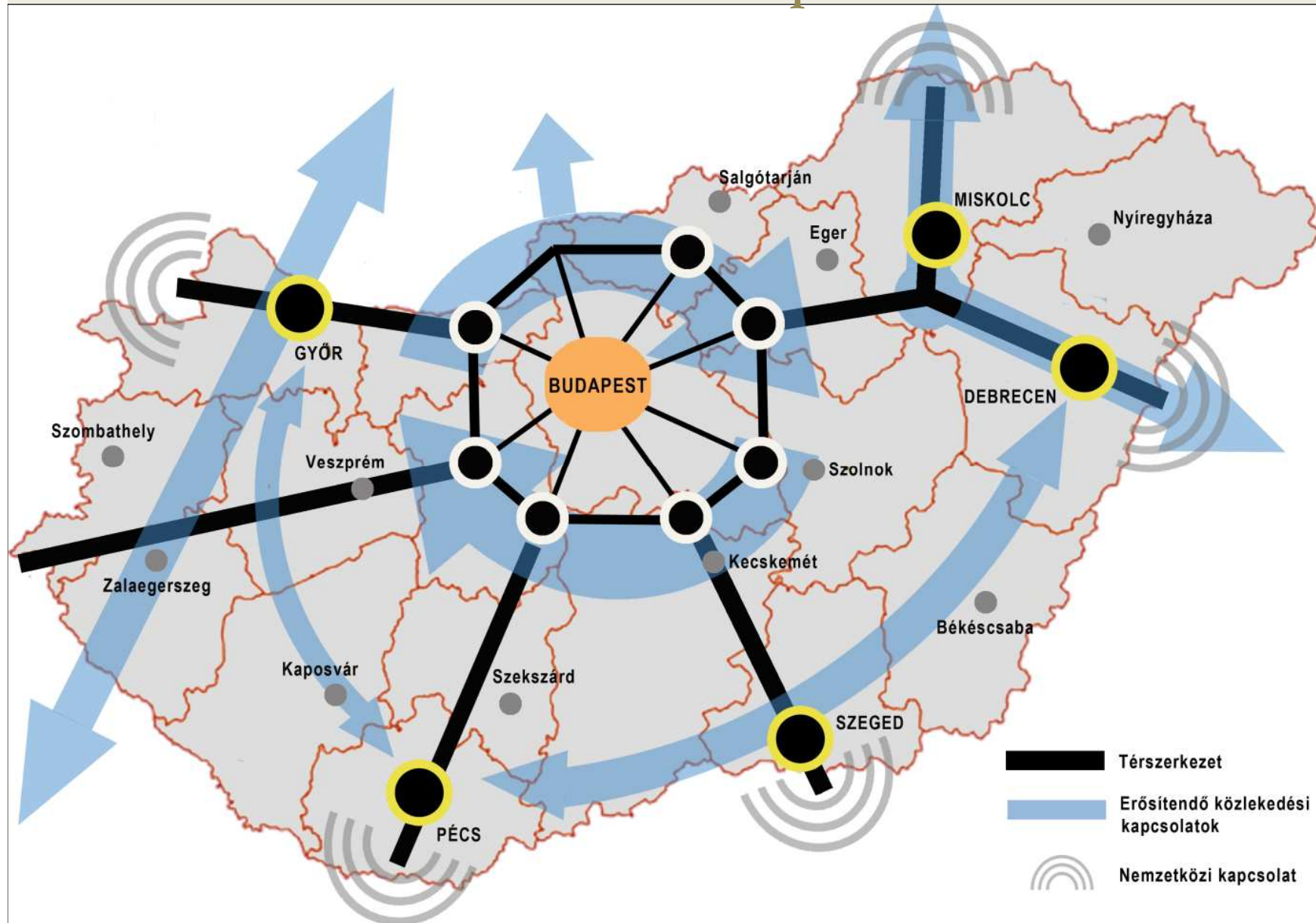
Csapágyvárosok Budapest körül:

- „Potenciális MEGA” térség

- A további fejlődéshez elengedhetetlen a közlekedési kapcsolatok javítása a gyűrűn kívül és

Területi célok: Fejlődési pólusok tengelyek és erősítendő közlekedési kapcsolatok

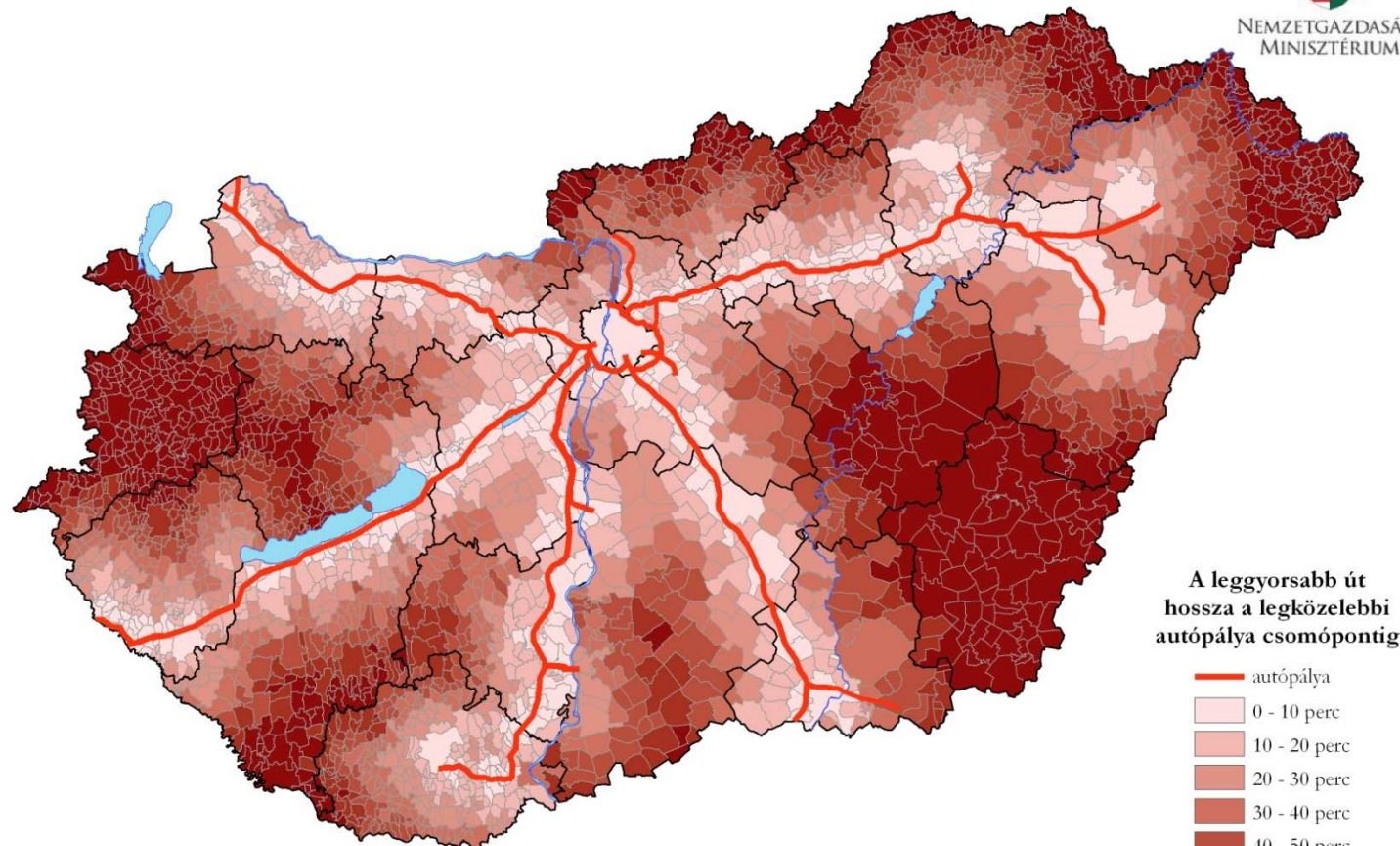

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

A településektől mért leggyorsabb út hossza a legközelebbi autópálya csomópontig

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

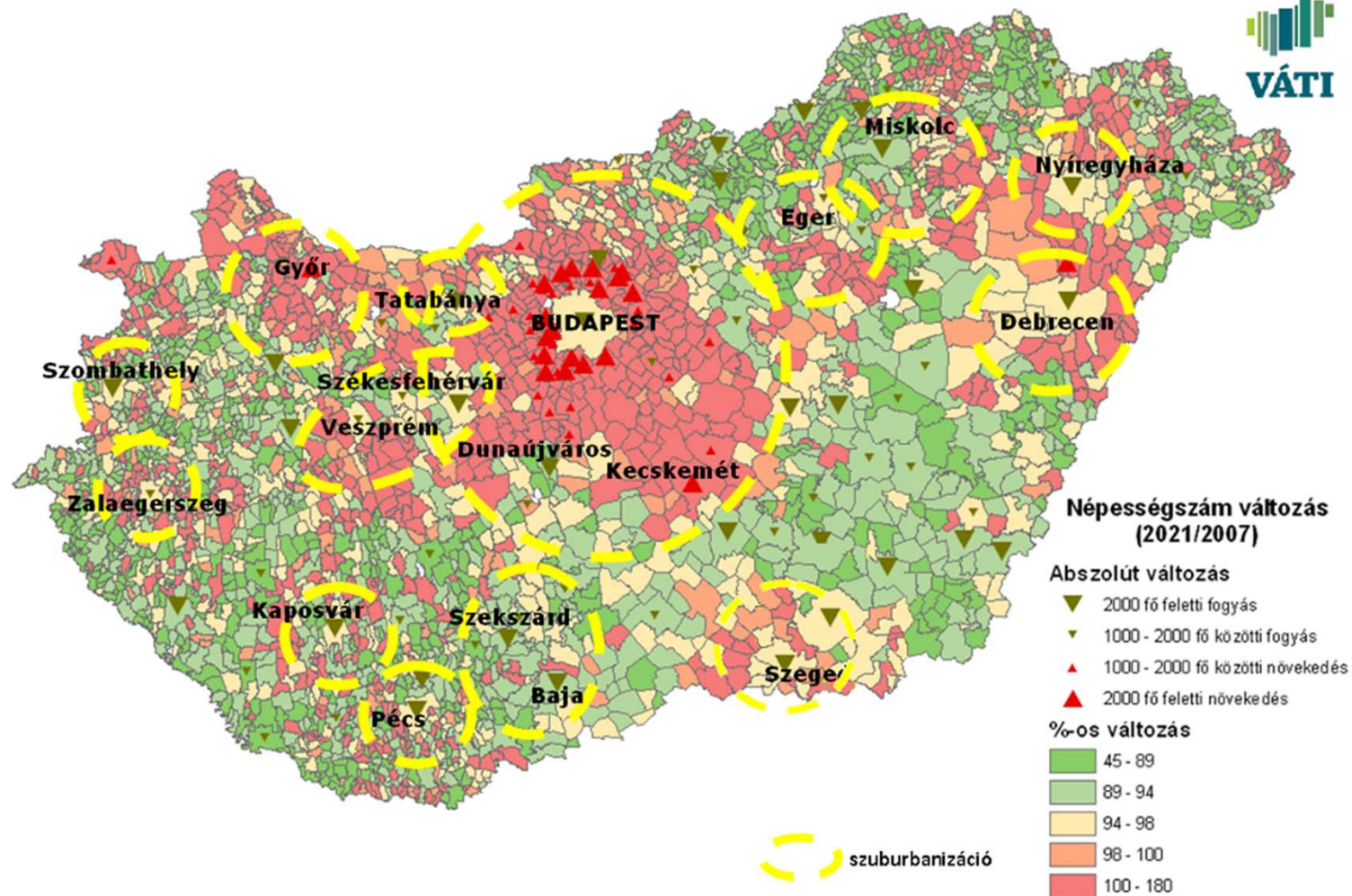
Készítette: Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal

Forrás: GeoX Kft.

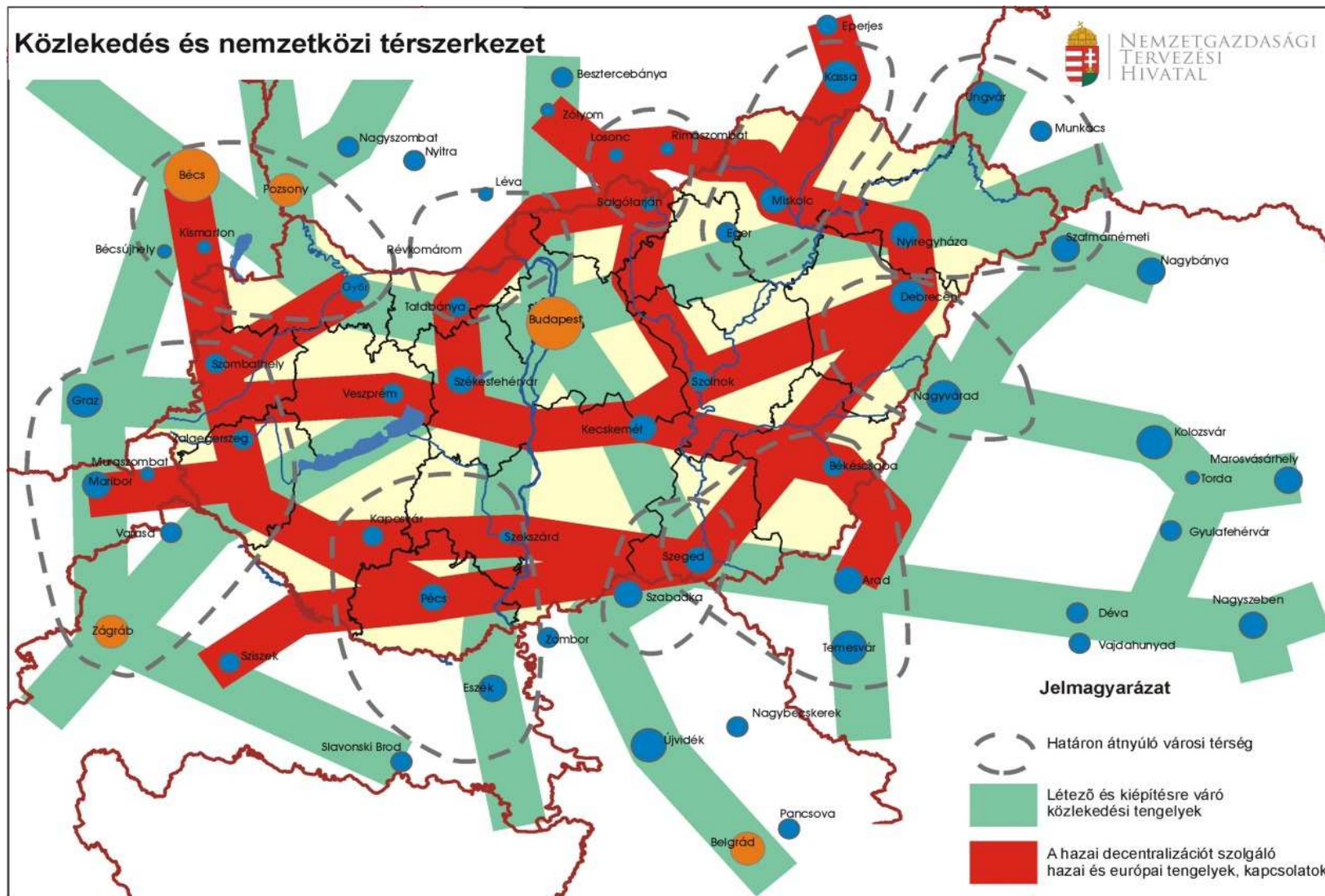
NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

Célok: harmonikus agglomeráció, fenntartható városi mobilitás

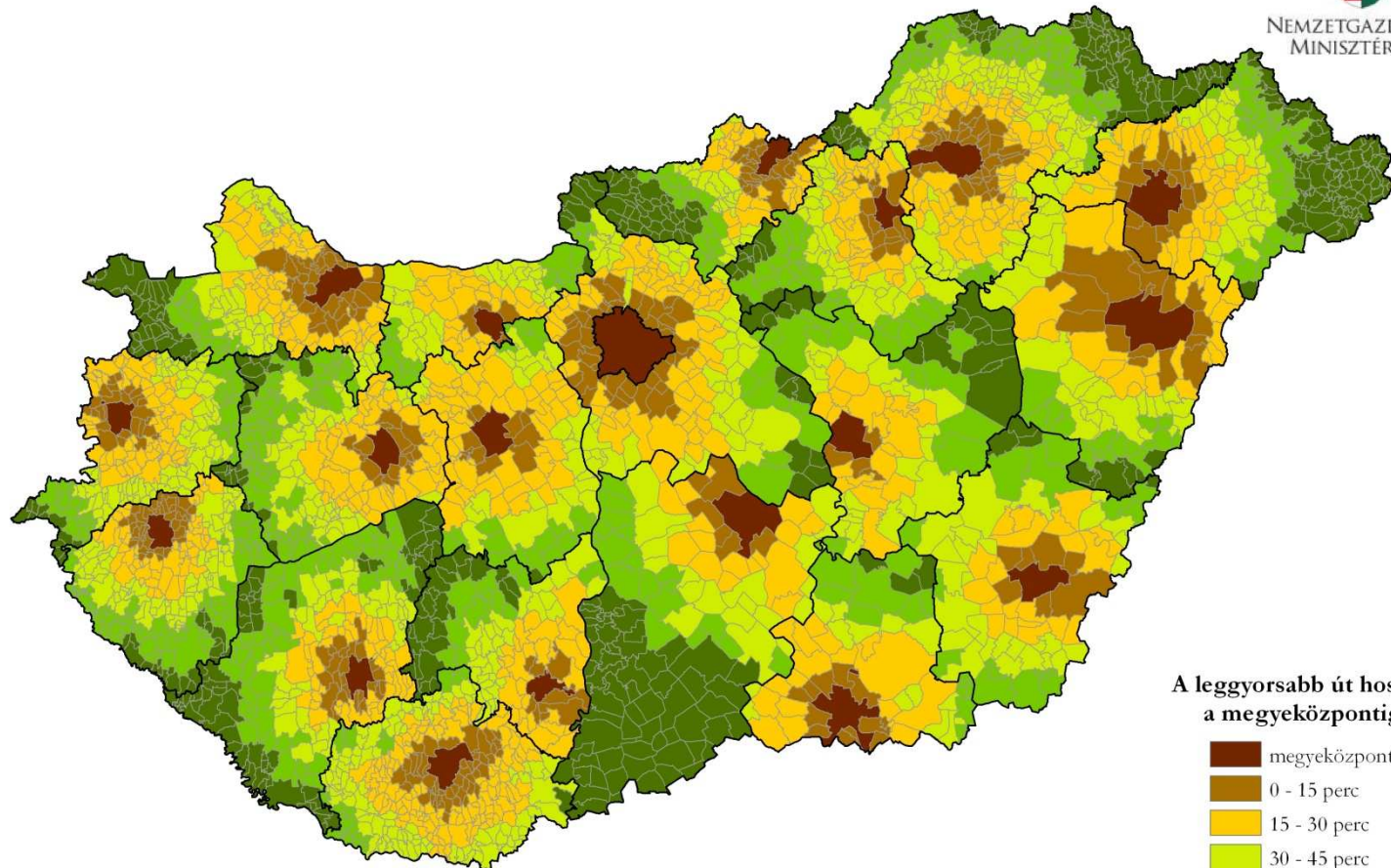

Közlekedés és nemzetközi térszerkezet

Területi cél: A régi – új területi középszint: a megye

A településektől mért leggyorsabb út hossza a megyeközpontig

A leggyorsabb út hossza
a megyeközpontig

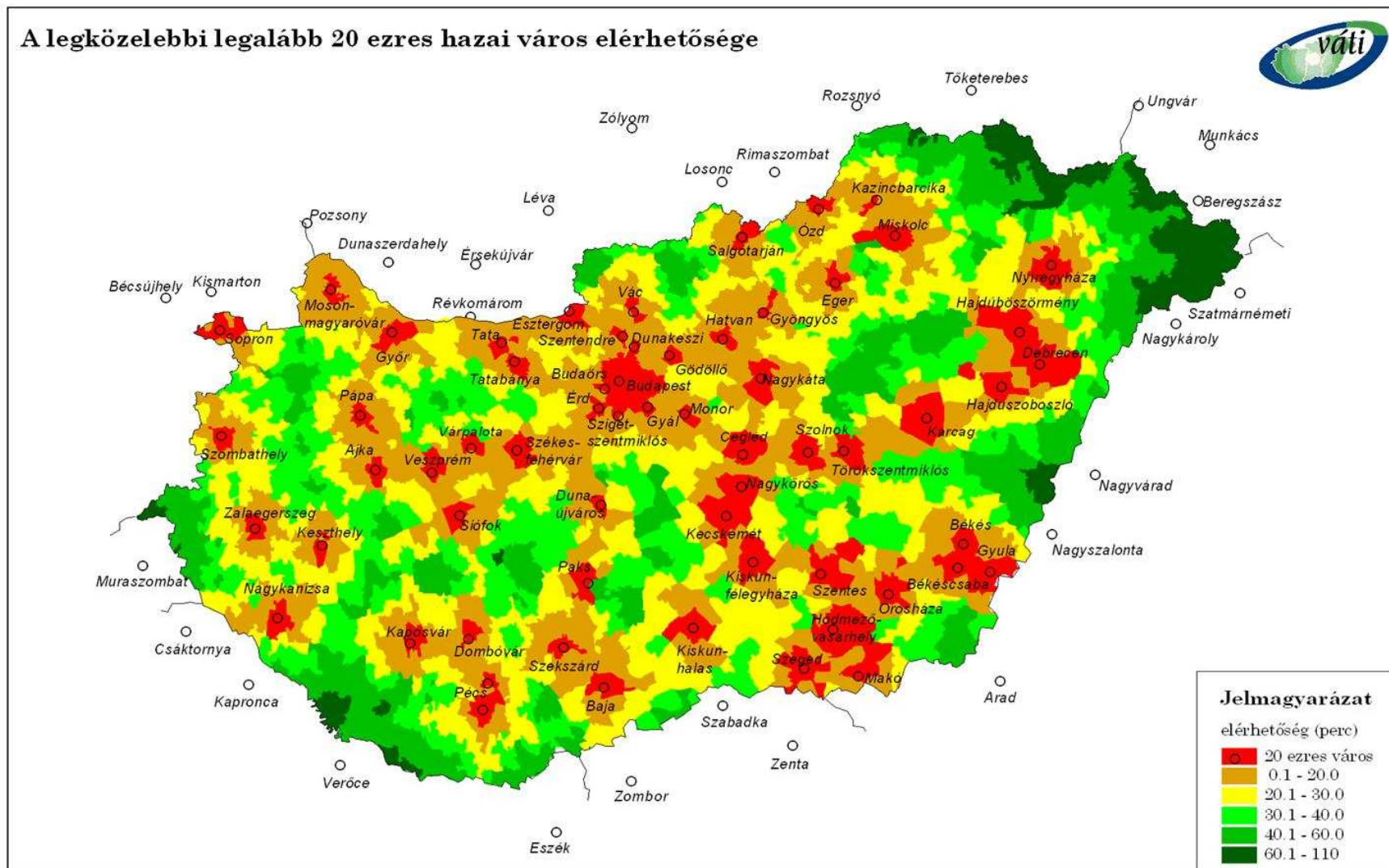
- megyeközpont
- 0 - 15 perc
- 15 - 30 perc
- 30 - 45 perc
- 45 - 60 perc
- 60 - 141 perc

Készítette: Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal

Forrás: GeoX Kft.

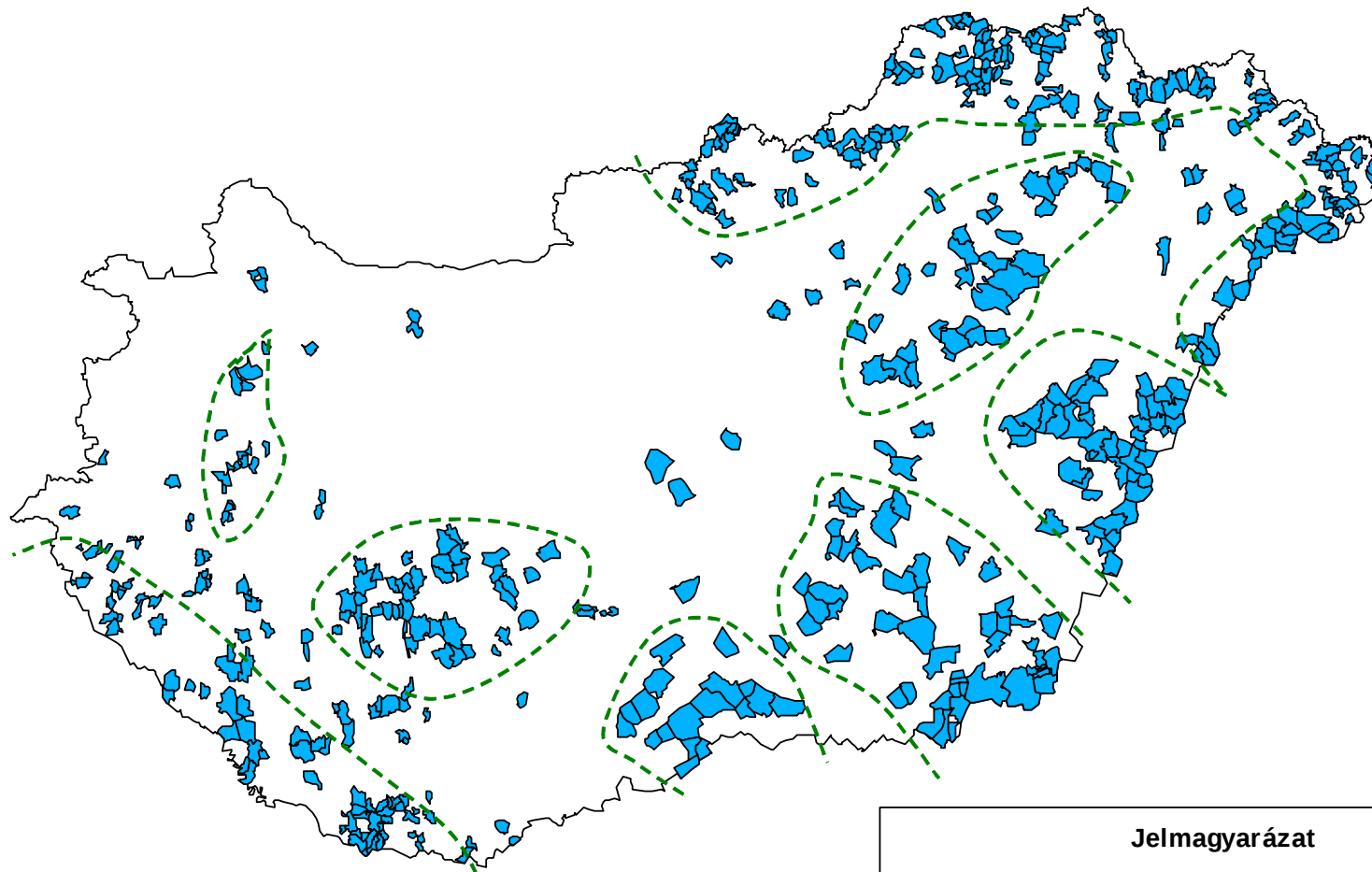
Célok: perifériák visszacsatolása – többközpontú fejlődés

A legközelebbi legalább 20 ezres hazai város elérhetősége

Célok: perifériák visszacsatolása – többközpontú fejlődés

Társadalmi-gazdasági szempontból leszakadó települések

Jelmagyarázat

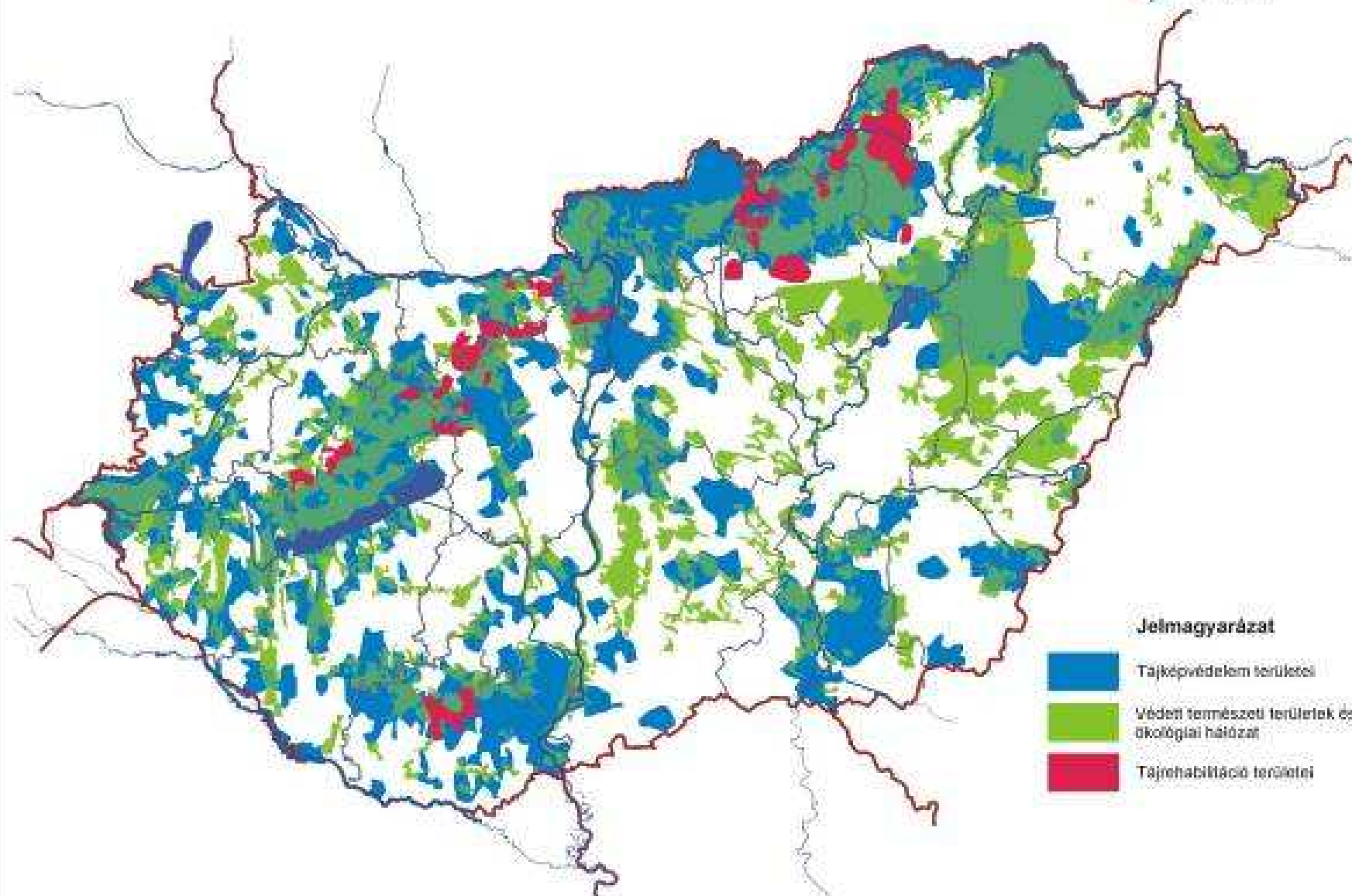
- Külső, belső perifériák
- társadalmi-gazdasági szempontból elmaradt (2006)
és egyben önhibáján kívül hátrányos helyzetű település (2005)

Sajátos közlekedési szempontok térségei: táji, természeti értékek

Védendő természeti értékek

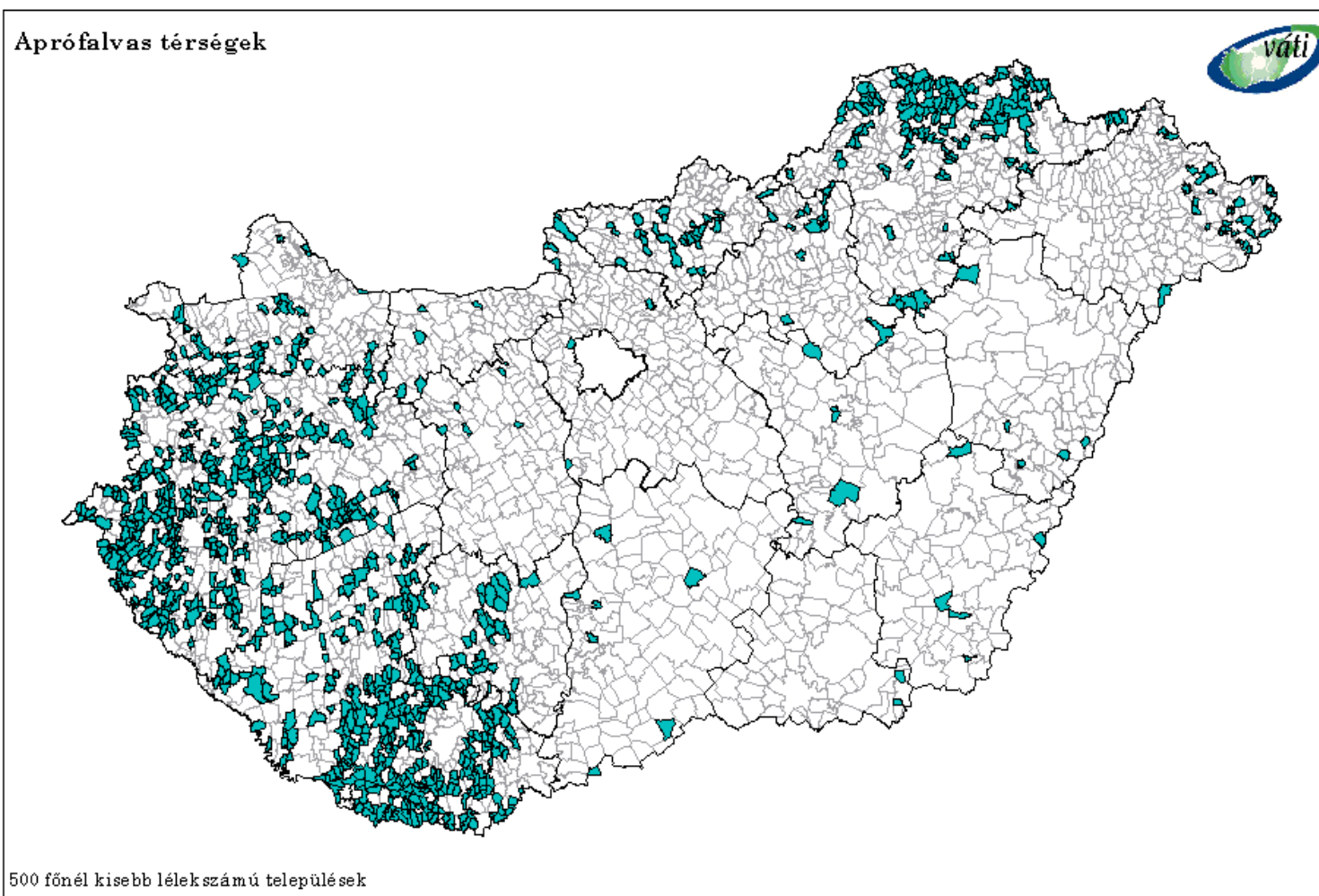
NEMZETGAZDASÁGI
TERVEZÉSI
HIVATAL

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

Sajátos közlekedésigényű térségek: aprófalvak

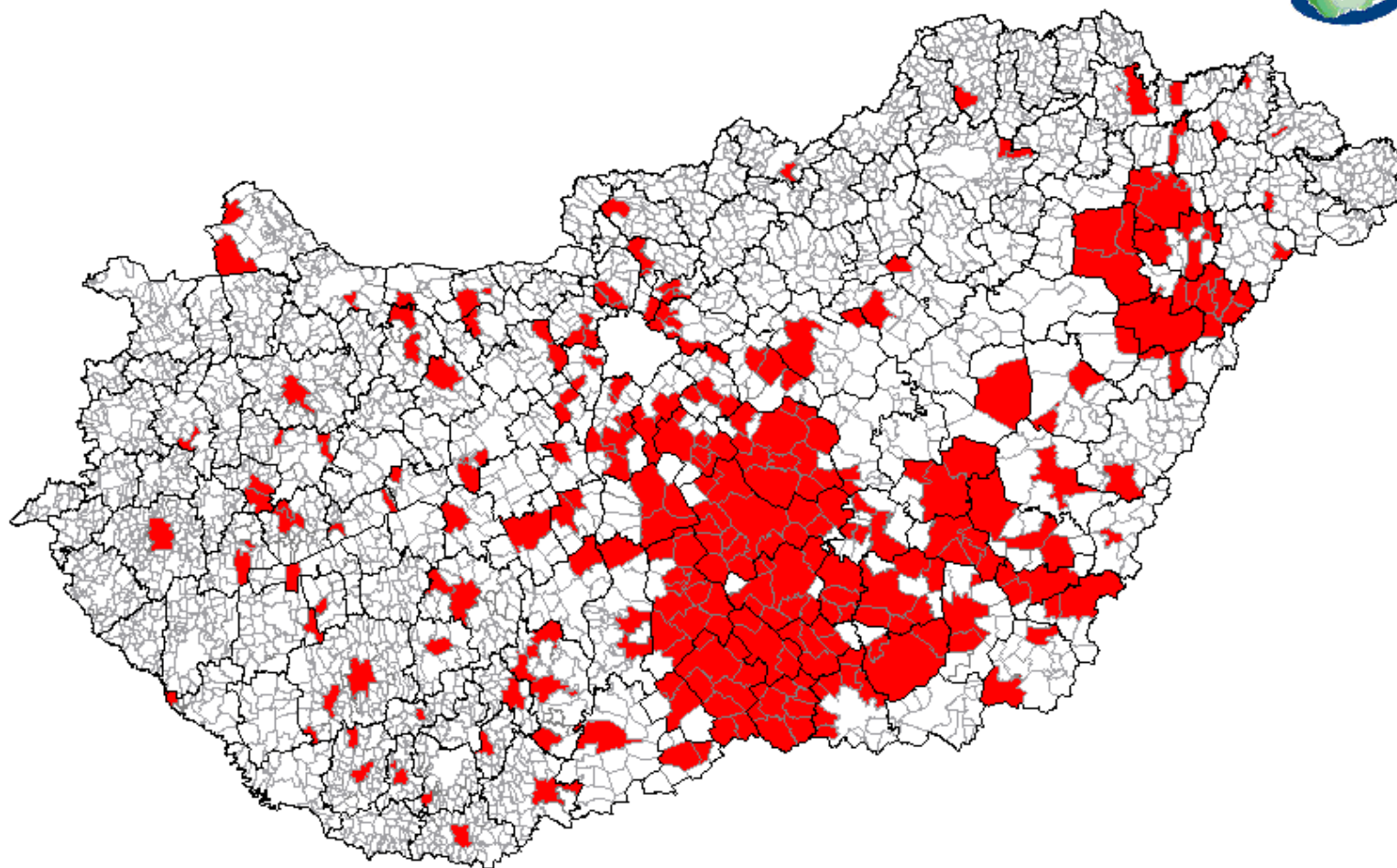

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

Sajátos közlekedésigényű térségek: tanyás térségek

Tanyás térségek

Külterületi népesség száma legalább 200 fő, és aránya minimum 3% (2001)

Vidéki Helyi gazdaság fejlesztése

A városfejlesztés nemzeti prioritásai

- Harmonikus **város-vidék** kapcsolat
- Fenntartható és kompakt **városszerkezet** kialakítása
- A városok az **energiafüggőség** csökkentéséért és a **klímavédelemért**
- A demográfia változások, **népességfogyás kezelése**: családok és helyi közösségek megerősítése
- A **leromlott városrészek** hanyatlásának megállítása, megelőzése
- Együttműködés a **többszintű kormányzás** jegyében
- A **stratégiai szemlélet** fokozása a várostérségek tervezésében
- Stratégiai fontosságú **városterység-fejlesztés és gazdaságfejlesztés**

3.

Területi szintű tervezés

A hazai területfejlesztés intézményi és tervezési rendszerének változásai

Területfejlesztési szint	2011. dec. 31-ig	2012. jan. 1-től	Megjegyzés
<i>Országos</i>	✓	✓	
<i>Régiós</i>	✓	✗	
<i>Megyei</i>	✓	✓	Intézményrendszeri változás! ▪ megyei területfejlesztési tanács → megyei önkormányzat! ▪ Budapest
<i>Kistérségi</i>	✓	✗	Megyei szinten koordinált várostérségi részprogramok lehetősége
<i>BAFT</i> (Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács)	✓	✗	
<i>BFT</i> (Balaton Fejlesztési Tanács)	✓	✓	
<i>Térségi tanácsok</i>	✓	✓	Nincs többé központi költségvetési támogatás!

A megyei és nagyvárosi tervezés szerepe

- **Országos és EU célok helyi –társégi érvényesítése – hozzájárulás**
 - Hozzájárulás OFTK-hoz – megyei fejezet az OFTK-ban - **folyamatban**
- **Megyei területfejlesztési koncepció – folyamatban**
- **Integrált térségi (nagyvárosi) program készítése** (operatív program(ok)ba beépül)
- **Ágazati programokhoz** való közreműködés a megyére vonatkozó összehangolással, sajátos igények megfogalmazásával – tervezési véleményezési szerep
- **Helyi (várostárségi) tervezés összefogása, koordinációja**
- **Projekteket** készít elő ágazati operatív programokhoz

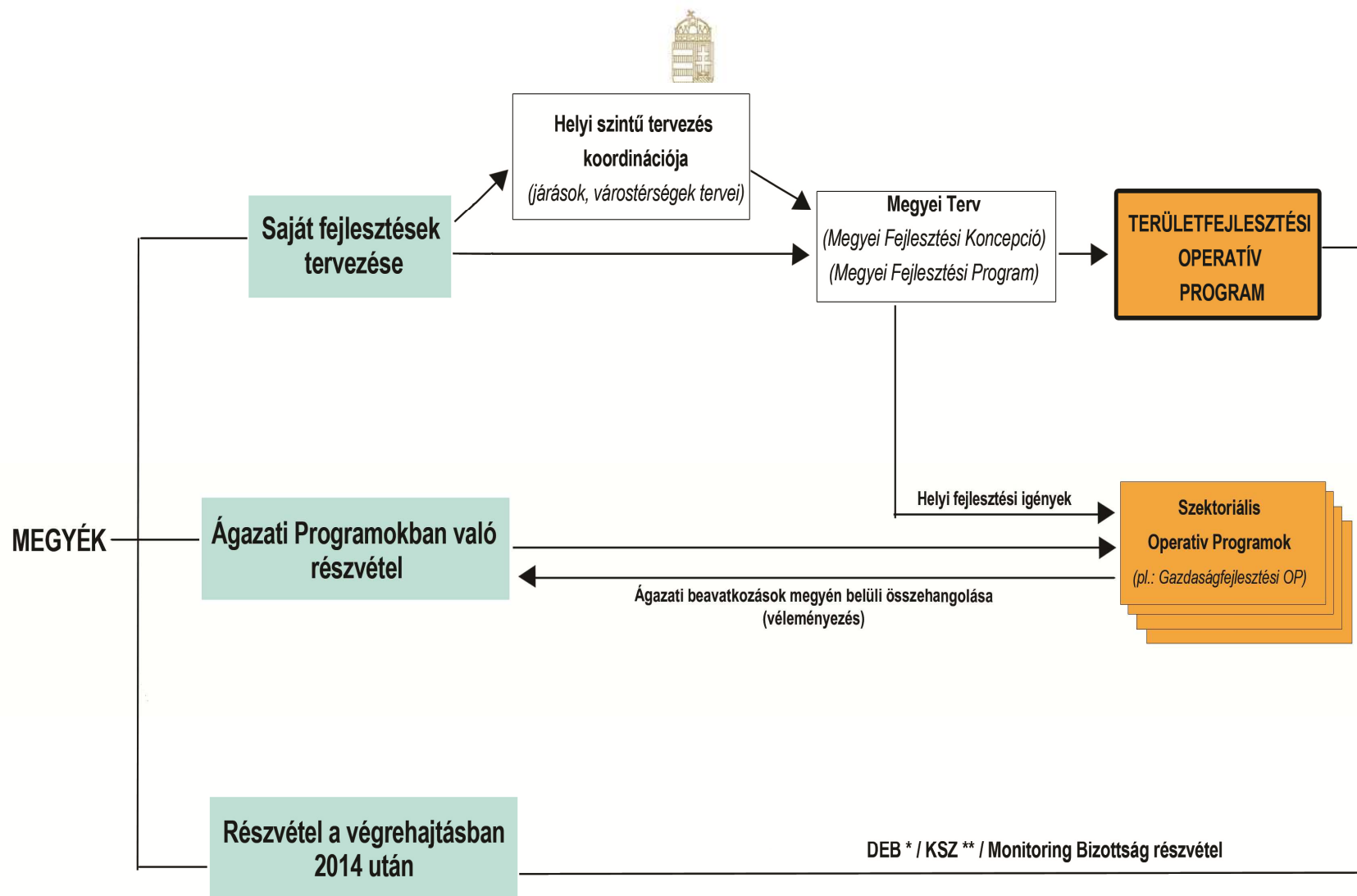
A megyei területfejlesztési tervezésről

A megyéknek továbbra is **két tervi műfajban kell területfejlesztési tervezést végezni**

Koncepció készítés	Programozás
→TELJES TERVEZÉS! ▪ a megye társadalmi, gazdasági és környezeti területi alrendszerekre, ▪ a tervezés felelőse és a megyei önkormányzat kompetenciájába tartozó – a fejlődés szempontjából fontos ágazatokra, ▪ a megyei szinten és a központi szinten kezelhető témákra és ágazatokra, ▪ az önkormányzat és a közszféra tevékenységeivel befolyásolható témákra és ágazatokra.	→NEM TELJES TERVEZÉS! ▪ csak a megyei önkormányzat saját kompetenciájába tartozó témák! <i>(még kialakítás alatt állnak)</i> ▪ Programkészítés csak akkor lehetséges, ha rendelkezésre állnak a végrehajtás eszközei, van költségvetése és egyéb eszközök (szabályozás, tanácsadás). ▪ A program minden esetben a program készítőjének számon kérhető vállalása!

A megyei területfejlesztési koncepciók tartalmát az **OTFK tartalmával összhangban kell kialakítani**, ezért azok elfogadása csak az OTK elfogadása után történhet meg!

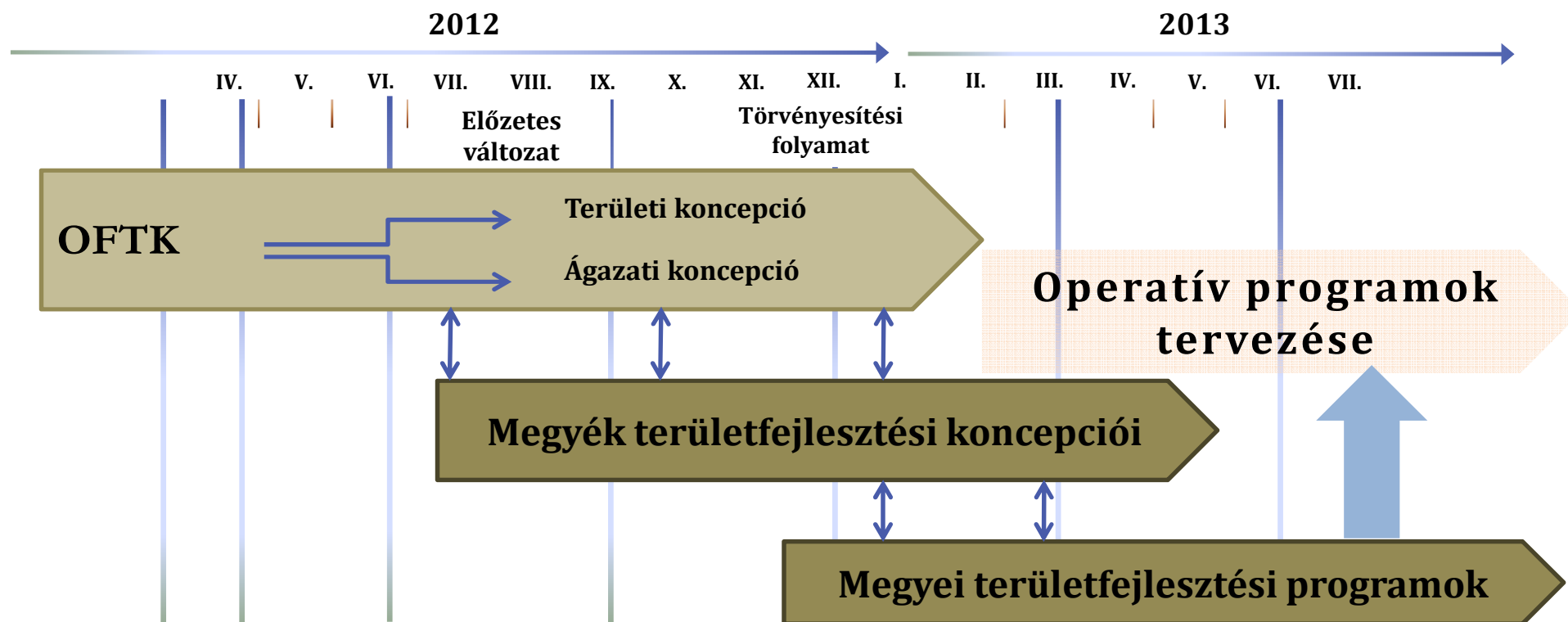
A jelenlegi megyei területfejlesztési tervezés **a következő (2014-20-as) fejlesztési ciklus forrásfelhasználását határozottan orientálja!** *(a megyei elképzelések és a forrásfelhasználás pontos kapcsolata azonban a későbbi programozási fázisban alakulhat majd csak ki!)*

* DEB = Döntés-előkészítő Bizottság

** KSZ = Közreműködő szervezet

Az országos és megyei tervezés

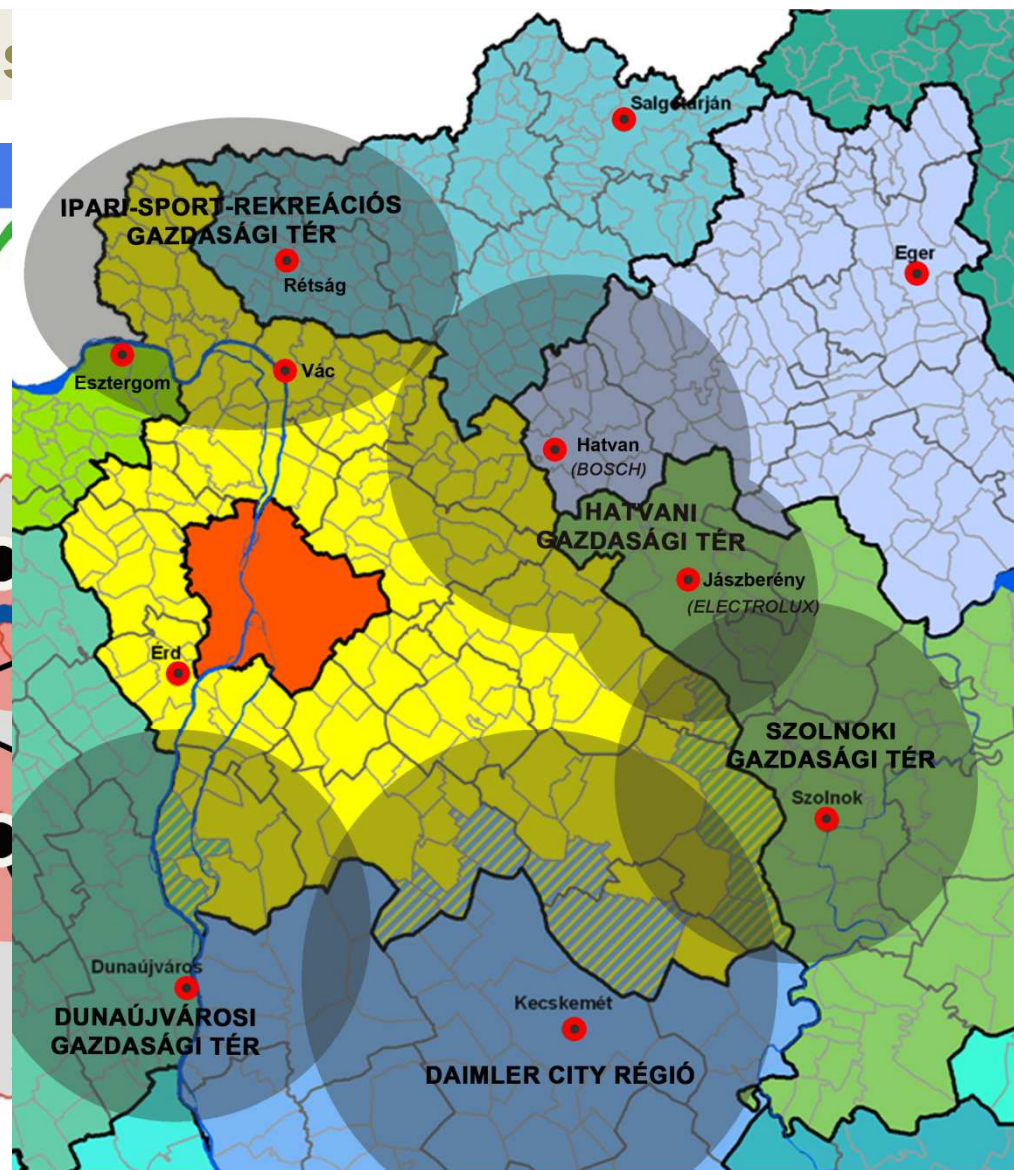
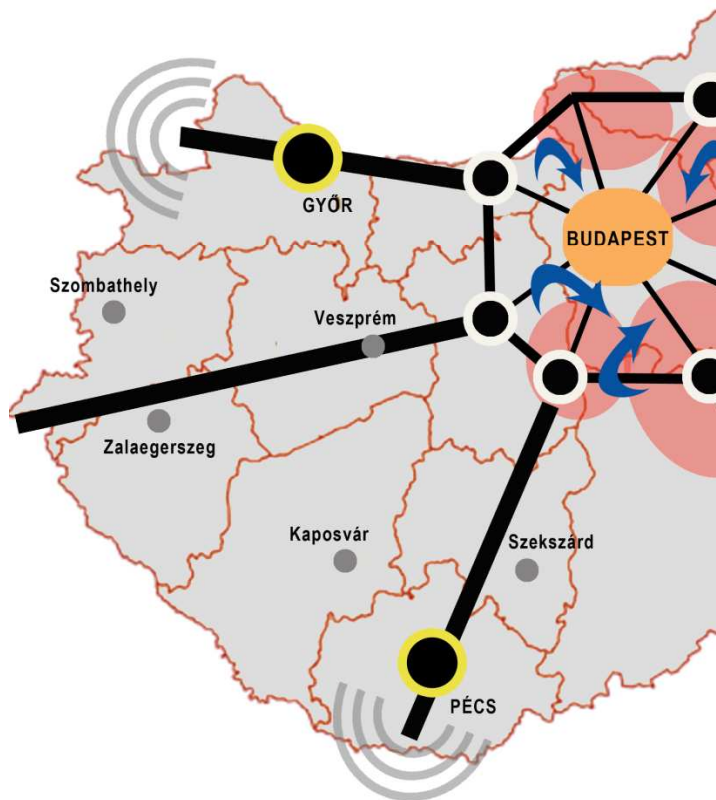

Pest megye sajátos

TERVEZÉSI - PROGRAMOZÁSI MEGOLDÁSOK

LEHETŐSÉGEK:

1. Kohéziós Alap >> kb. 5500 millió euró ✓
2. Átcsoportosítás >> max. 2% - (5%) *
3. Rugalmasság >> max. 15%

JELMAGYARÁZAT

- városok
- jelenlegi megyehatár
- jelenlegi járás
- szomszédos megye városi ITI-khez kapcsolható KMR települések
- Pest megye
- városok gazdasági tere

Köszönöm a figyelmet!

Salgótarján 2012.11.29. •